

İNŞAAT SEKTÖRÜ ANALİZİ

Seçimin Ekonomisi, Ekonominin Seçimi

Dünya
Türkiye
İnşaat Sektörü

Nisan
2024

TÜRKİYE MÜTEAHHİTLER BİRLİĞİ

“Yerel seçimleri geride bırakırken makroekonomik istikrarın sağlanması ve sürdürülmesi yönündeki kararlılığımız her zamankinden daha güçlü. Eylül 2023'te açıklanan Orta Vadeli Programı hayata geçirmek için önümüzde dört yıl boyunca net bir yol var. Program sahipliğinin sağlam kalmaya devam ettiğini belirtmekte fayda var. Fiyat istikrarını sağlamak en önemli önceliğimizdir. Sıkı para ve gelirler politikalarına ek olarak, mali disiplini yeniden tesis etmek ve Merkez Bankası'nın enflasyonla mücadele çabalarına destek olmak amacıyla harcama kontrolüne öncelik vereceğiz.”

*Mehmet Şimşek, T.C. Hazine ve Maliye Bakanı
1 Nisan 2024*

ÖZET

2024 yılının ilk çeyreğinde dünya kamuoyunu meşgul eden başlıca konular; devam eden savaşlar, jeopolitik riskler, küresel büyüme, enflasyondaki eğilimler, başta Türkiye ile ABD olmak üzere tüm dünyada devam eden seçim süreçlerinin politik ve ekonomik yansımaları olmuştur.

Yılın hemen başında uluslararası kuruluşların küresel görünümüne ilişkin raporları peş peşe yayımlanmıştır.

Dünya Bankası, Ocak ayında yayımladığı “Küresel Ekonomik Beklentiler Raporu”nda küresel ekonominin 2023 öncesine göre daha iyi bir yerde olduğuna da işaret etmiş; 2023 yılı için %2,6 olarak tahmin edilen küresel büyümenin 2024'te %2,4, 2025'te ise %2,7 olacağı öngörülmüştür. Raporunda, gelişmekte olan ülkelerin 2024 yılında %3,9, düşük gelirli ülkelerin %5,5, gelişmiş ülkelerin %1,2 büyüme kaydedeceği belirtilmiştir. Dünya Bankası son yayımladığı raporunda Türkiye'nin büyüme oranını revize ederek %3,1'den %3'e çekmiştir.

Uluslararası Para Fonu (IMF), Ocak ayında “İlımlı Enflasyon ve İstikrarlı Büyüme Yumuşak İniş Giden Yolu Açıyor” başlığıyla yayımladığı Dünya Ekonomik Görünüm Raporu'nda 2024 küresel büyüme tahminini Ekim ayı raporunda açıkladığı %2,9'dan %3,1'e revize ederken; 2025 büyüme tahminini %3,2 olarak korumuştur. Raporunda küresel manşet enflasyonunun 2024 yılında %5,8'e, 2025 yılında ise %4,4'e düşmesi beklenirken, 2025 tahmini %0,2 puan aşağı yönlü revize edilmiştir.

Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü (OECD), 5 Şubat'ta yayımladığı “Ekonomik Görünüm Ara Dönem Raporu”nda bu yıl için küresel ekonomik büyüme tahminini %2,7'den %2,9'a yükseltmiştir. Türkiye ekonomisinde ise büyümenin bu yıl %2,9 olması beklenirken, 2025 beklentisi %3,1 olmuştur.

Ukrayna savaşında ikinci yılını geride bırakan Rusya'da, Batılı ülkelerle devam eden ekonomik mücadelenin ve uygulanan yaptırımların etkisi gündemde kalmaya devam etmiştir.

Küresel ekonominin en önemli aktörlerinden olan ABD Merkez Bankası (FED) Mart ayı toplantısında politika faizini beklentilere paralel şekilde %5,25-%5,50 seviyesinde sabit tutmuştur. Enflasyonist baskıların sürdüğü gözlenen ABD'de enflasyon “yumuşak iniş”e geçmiştir.

ABD ekonomisi 2023 yılının son çeyreğinde yıllık bazda %3,4 büyürken, Euro Bölgesi ekonomisi aynı dönemde büyüme kaydetmemiştir. Bölge ekonomisinin son çeyrek GSYH büyüme oranı ise yıllık bazda %0,1 olarak gerçekleşmiştir.

Avrupa Merkez Bankası (ECB) da Mart ayı toplantısında, beklendiği gibi, faiz oranlarını değiştirmemiş; gösterge faiz oranını %4,5 oranında muhafaza etmiştir.

Mart ayında İngiltere Merkez Bankası (BoE) ve Çin Merkez Bankası (PBoC) da faiz oranlarında bir değişikliğe gitmemiştir. 17 yıl sonra ilk kez faiz artırımı kararı alan Japonya Merkez Bankası (BoJ) ise

politika faizini %0,0-%0,1 düzeyine yükselterek 2016'dan bu yana sürdürdüğü negatif faiz politikasını sonlandırmıştır.

Türkiye ekonomisi ise 2023 yılının son çeyreğinde geçen yılın aynı dönemine göre %4 oranında büyürken, bu oran yılın tamamında, pandemiden bu yana gerçekleşen en düşük seviyeyi gösteren %4,5 olmuştur. İnşaat sektörü ise 2023 yılının son çeyreğinde %10,8, 2023 yılında ise %7,8 büyümüştür.

Mart ayında Türkiye'de manşet enflasyon aylık bazda %3,16; yıllık bazda ise %68,50'ye yükselmiştir. Yİ-ÜFE aylık bazda %3,29 artarken, yıllık bazda %51,47'ye ulaşmıştır.

Türkiye'de Ocak ayında cari işlemler dengesi geçen yılın aynı dönemine göre %75 gerileyerek 2,55 milyar ABD Doları açık vermiştir. Söz konusu gerilemede, dış ticaretin alt kalemlerindeki yıllık düşüş belirleyici olmuştur. Altın ithalatı yıllık bazda %79, enerji ithalatı %26, diğer mallar ithalatı %79 gerilemiştir. Cari işlemler açığı ise 12 aylık kümülatif toplamda 45,4 milyar ABD Doları'ndan 37,5 milyar ABD Doları'na gerilemiştir.

Hazine ve Maliye Bakanlığı'nın açıkladığı verilere göre merkezi yönetim bütçesi Mart ayında 209 milyar TL açık verirken, yılın ilk çeyreğinde verilen bütçe açığı 513,5 milyar TL düzeyine ulaşmıştır. Mart ayında bütçe gelirleri bir önceki yılın aynı ayına göre %68,7 artarak 483,8 milyar TL olurken, bütçe giderleri %107,4 artarak 692,8 milyar TL olmuştur. Ocak-Mart döneminde faiz dışı açık ise 263 milyar TL olarak gerçekleşmiştir.

Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası (TCMB) 21 Mart'ta yapılan toplantıda, sabit bırakacağı beklentilerinin aksine politika faiz oranını 5 puan artırarak %50'ye çıkarmıştır. Şubat ayında aylık enflasyonun ana eğiliminin, hizmet enflasyonu öncülüğünde, öngörülenden yüksek gerçekleştiğini belirten TCMB, enflasyon görünümündeki bozulmayı dikkate alarak politika faizinin artırılmasına karar verdiğini belirtmiştir.

Uluslararası kredi derecelendirme kuruluşu Fitch, Türkiye'nin kredi notunu "B"den "B+"ya yükseltirken, not görünümünü "durağan"dan "pozitif"e çıkarmıştır. Notun yükselmesinin Haziran 2023'ten beri uygulanan ve para politikasında önden yüklemeli sıkılaştırma da dahil politikaların etkinliğini, makroekonomik ve dış kırılganlıklardaki azalmayı yansıttığı belirtilmiştir.

Tüketici güven endeksi Mart'ta aylık bazda %0,02 artarak 79,4 ile yatay bir seyir izlemiştir. Alt endekslerden mevcut döneme ilişkin değerlendirmelerin kötüleşmesine karşılık gelecek 12 aylık döneme ilişkin hanenin maddi durum ve genel ekonomik durum beklentilerinin Şubat ayına kıyasla iyileşmesi dikkat çekmiştir. Mart ayında, reel kesim güven endeksi de aylık bazda 1,5 puan artarak 103,5 ile son 4 ayın en yüksek düzeyinde gerçekleşirken, imalat sanayi kapasite kullanım oranı bir önceki aya göre 0,2 puan artarak %77,2 olmuştur.

Ekonomik güven endeksi Mart'ta 100,0 puanlık eşik değerine ulaşmıştır. Bu dönemde alt endekslerden tüketici, reel kesim ve hizmet sektörü güven endekslerinde kaydedilen iyileşme genel ekonomik güvendedeki artışa zemin oluşturmuştur. Diğer taraftan, mevcut sıkı para politikasının bir sonucu olarak perakende ticaret ve inşaat sektörlerindeki zayıflık ilgili sektörlerdeki güven endekslerini ve ekonomik güven endeksini aşağı yönlü etkilemiştir.

TÜİK tarafından açıklanan yıllık işgücü istatistiklerine göre, 2023 yılında işsizlik oranı 2022'ye kıyasla 1,0 puan düşüşle %9,4 seviyesinde kaydedilmiştir. 2023'te işgücü 562 bin kişi, istihdam ise 880 bin kişi artmış, işsiz sayısı ise 318 bin azalarak 3 milyon 264 bin kişi olmuştur. Böylece 2023'te istihdam oranı bir önceki yıla göre 0,8 puan artarak %48,3'e çıkmıştır. 2023 yılında tarım dışında tüm sektörlerde istihdam artarken, hizmet sektöründe kaydedilen 852 bin kişilik artış öne çıkmıştır. 2023 yılında inşaat sektörü istihdamı 151 bin kişi artarak 1 milyon 997 bin kişi olmuş, istihdamdaki payı ise %6,3'e yükselmiştir.

Ocak ayında cari açık yıllık bazda %75,5 gerileyerek 2,6 milyar ABD Doları ile piyasa beklentisinin bir miktar altında gerçekleşmiştir. Enerji ithalatındaki azalışa ek olarak parasal olmayan altın ithalatının Nisan 2022'den bu yana en düşük düzeyine inmesi cari açığı iyileşmede rol oynamıştır. Ocak'ta 12 aylık kümülatif cari açık da 37,5 milyar ABD Doları ile Ağustos 2022'den itibaren en düşük seviyesinde gerçekleşmiştir.

Yurt içinde 6 aydır yıllık bazda daralan konut satışları Şubat ayında geçtiğimiz yıl yaşanan deprem felaketinin yarattığı baz etkisiyle %17,3 genişlemiştir. Konut satışları Ocak-Şubat döneminde bir önceki yılın aynı dönemine göre %2,0 azalarak 174 bin 210 olarak gerçekleşmiştir. Aynı dönemde yabancılara yapılan konut satışlarında %48'lik düşüş yaşanmıştır.

Yurt Dışı Müteahhitlik Hizmetleri (YDMH) kapsamında Ocak-Mart 2024 dönemi itibarıyla 4,3 milyar ABD Doları tutarında 40 proje üstlenilmiştir. İnşaat sektörünün uluslararası proje portföyü büyüklüğü, 1972 yılından 2024 yılının Mart ayına kadar olan dönemde üstlenilen 12.164 projeye toplam 507,3 milyar ABD Doları olmuştur.

DÜNYA

Yumuşak İnşeye Doğru

Önceki yıldan devraldığı savaş, küresel büyüme sancuları, jeopolitik riskler ve enflasyonist baskılarla mücadeleyi öne çıkaran merkez bankaları kararlarıyla başlayan 2024 yılının, aynı zamanda tüm dünyada zorlu bir “seçim yılı” olması beklenmektedir. Başta Türkiye'deki yerel seçimler ve Amerika Birleşik Devletleri'ndeki başkanlık seçimi olmak üzere elliden fazla ülkede, yüz milyonlarca insan yıl boyunca sandık başına gidecektir. Seçmenler sadece kendi ülkelerinin değil tüm dünyanın da bir anlamda kaderini belirleyecektir. Bu politik havaya yön veren ekonomik görünümün ise 2024 yılında daha ılımlı ama hala temkinli olacağı düşünülmektedir. Genel beklenti küresel ekonominin yumuşak inişe geçeceği yönünde olmakla birlikte daha karamsar senaryolar da tartışılmaktadır.

Uluslararası Para Fonu (IMF) eski baş ekonomisti Kenneth Rogoff, The Guardian'da yayımlanan yazısında “Küresel ekonominin yumuşak bir inişe doğru gittiği yönündeki yaygın inanca rağmen, son trendler iyimser olmak için çok az neden sunuyor. Dünya başka bir çalkantılı yıla karşı karşıyayken, politika yapımcıların ve analistlerin yumuşak inişin, iniş pistinin bir deprem bölgesinde olması durumunda pek bir anlam ifade etmediğini akılda tutması gerekiyor.” sözleriyle tablonun düşünüldüğü kadar pembe olmayabileceğini belirtmiştir. Nitekim, devam eden Rusya-Ukrayna savaşı, Gazze'de yaşanan insanlık dramı, Çin'in Tayvan'a karşı olan gergin tutumu, Kızıldeniz'de yaşanan lojistik kaos ile birlikte enerji ve iklim konularındaki olası krizler eşliğinde bir yıl daha bizleri beklemektedir.

2024 yılının hemen başında uluslararası kuruluşların küresel görünüme ilişkin raporları peş peşe yayımlanmıştır. Dünya Bankası, 9 Ocak tarihinde yayımladığı “Küresel Ekonomik Beklentiler Raporu”nda kalkınma için dönüştürücü olması planlanan on yıllık bir dönemin orta noktasına yaklaşıldığı; yüksek borçlanma maliyetleri ve jeopolitik gerilimlerin etkisiyle son otuz yılın en yavaş beş yıllık Gayrisafi Yurt İçi Hasıla (GSYH) büyümesinin görüleceği ifade edilmiştir. Küresel ekonominin 2023 öncesine göre daha iyi bir yerde olduğuna da işaret edilen raporda, küresel resesyon riskinin, büyük ölçüde ABD ekonomisinin gücü sayesinde azaldığı; ancak artan jeopolitik gerilimlerin dünya ekonomisi için kısa vadede yeni tehlikeler oluşturabileceği vurgulanmıştır. Küresel büyümenin art arda üçüncü yılda da yavaşlamasının beklendiği kaydedilen raporda, 2023 yılı için %2,6 olarak tahmin edilen küresel büyümenin 2024'te %2,4, 2025'te ise %2,7 olacağı öngörülmüştür. Raporda, gelişmekte olan ülkelerin 2024 yılında %3,9, düşük gelirli ülkelerin %5,5, gelişmiş ülkelerin %1,2 büyüme kaydedeceği belirtilerek, 2024'ün sonuna gelindiğinde, gelişmekte olan her 4 ülkeden birinde ve düşük gelirli ülkelerin yaklaşık %40'ında 2019'daki salgın öncesi dönemden daha fazla yoksulluk olacağı belirtilmiştir. Rapora ilişkin değerlendirmelerde

bulunan Dünya Bankası Grubu Başkanı Ajay Banga, yoksulluğu azaltmanın ve refahı yaymanın en emin yolunun istihdamdan geçtiğinin altını çizerek, daha yavaş büyümenin istihdam yaratmayı zorlaştırdığını ifade etmiştir.

Uluslararası Para Fonu (IMF), Dünya Ekonomik Görünüm Raporu'nu "İlımlı Enflasyon ve İstikrarlı Büyüme Yumuşak İnişe Giden Yolu Açıyor" başlığıyla 30 Ocak tarihinde yayımlamıştır. Önümüzdeki döneme ilişkin daha olumlu bir tablo çizen IMF, 2024 küresel büyüme tahminini Ekim ayı raporunda açıkladığı %2,9'dan %3,1'e revize ederken; 2025 büyüme tahminini %3,2 olarak korumuştur. IMF, 2024 yılı tahminini yukarı yönlü revize etmesinin nedenlerini, ABD ve bazı büyük yükselen piyasa ile gelişmekte olan ekonomilerin beklenenden daha fazla dayanıklılık göstermesi ve Çin'in mali destek tedbirleri olarak açıklamıştır. Raporda enflasyonun arz yönlü sorunların çözülmesi ve kısıtlayıcı para politikalarının etkisiyle, çoğu bölgede beklenenden daha hızlı düştüğü değerlendirilmiştir. Küresel manşet enflasyonunun 2024 yılında %5,8'e, 2025 yılında ise %4,4'e düşmesi beklenirken, 2025 tahmini %0,2 puan aşağı yönlü revize edilmiştir.

Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü (OECD), 5 Şubat'ta yayımladığı Ekonomik Görünüm Ara Dönem Raporu'nda bu yıl için küresel ekonomik büyüme tahminini %2,7'den %2,9'a yükseltmiştir. Raporda, çekirdek enflasyonun çoğu ülkede hala hedefin üzerinde seyretmesi ve işgücü maliyetlerindeki artışın orta vadeli enflasyon hedefleriyle uyumlu olan seviyeden yüksek olması nedeniyle, 2021'de başlayan enflasyonist sürecin 2025'te sona ereceğinden emin olmak için henüz erken olduğu bildirilmiştir. Orta Doğu başta olmak üzere jeopolitik gerilimlerin enflasyonda yukarı yönlü baskı oluşturma riskinin bulunduğu, bölgede çatışmanın genişlemesinin deniz taşımacılığını beklenenden daha kapsamlı şekilde kesintiye uğratabileceği ve arz darboğazlarının yoğunlaşabileceği aktarılmıştır.

Japonya Merkez Bankası (BoJ), 8 yıldır uyguladığı negatif faiz politikasına son vererek Mart ayında 17 yıl sonra ilk kez faizleri artırmıştır. BoJ yeni kısa vadeli faiz hedefini %0-0.1 aralığında belirleme kararı almış ve 2016'dan bu yana uygulanan ve uzun vadeli faiz oranlarını sıfır civarında sınırlayan getiri eğrisi kontrol (YCC) politikasını da kaldırmıştır. Ancak BoJ, daha önce olduğu gibi "aynı miktarda" devlet tahvili almaya devam edeceğini ve getirilerin hızlı bir şekilde artması durumunda alımları artıracığını da açıklamıştır.

Uluslararası kredi derecelendirme kuruluşu Fitch Ratings de "Büyüme Görünümü İyileşiyor Ancak Enflasyon Devam Ediyor" başlığıyla 13 Mart'ta yayımladığı Küresel Ekonomik Görünüm Raporu'nda küresel ekonomiye ilişkin büyüme beklentisini 2024 yılı için 0,3 puan artırarak %2,4'e yükseltmiştir.

Öte yandan, Uluslararası Finans Enstitüsü (IIF), tarafından 21 Şubat'ta yayımlanan "Küresel Borç Monitörü Raporu"nda küresel borç tutarının 2023 yılında 15 trilyon ABD Doları'ndan fazla artarak 313 trilyon ABD Dolarlık yeni bir rekora ulaştığı açıklanmıştır. Rapora göre küresel borç tutarındaki artışın yaklaşık %55'i çoğunlukla ABD, Fransa ve Almanya'nın etkisiyle gelişmiş ekonomilerden kaynaklanırken, gelişmekte olan piyasalarda borç birikimi çoğunlukla Çin, Hindistan ve Brezilya'da yoğunlaşmıştır. Gelişmiş ekonomilerin toplam borcu geçen yıl 208,3 trilyon ABD Doları olarak hesaplanırken, gelişmekte olan piyasalardaki borç 104,6 trilyon ABD Doları olarak kaydedilmiştir. Borcun dağılımı incelendiğinde, hane halkına ait borçların 2023 sonu itibarıyla 59,3 trilyon ABD Doları'na, finansal olmayan şirketlere ait borçların 94,4 trilyon ABD Doları'na, kamu borçlarının 89,9 trilyon ABD Doları'na ve finansal şirketlere ait borçların 69,4 trilyon ABD Doları'na yükseldiği görülmüştür. Küresel borcun Gayri Safi Yurt içi Hasıla'ya (GSYH) oranı ise gelişmiş ekonomilerin etkisiyle art arda üçüncü yılda da düşüş kaydetmiş; ancak büyüme ve enflasyonun zayıflamasıyla 2023'te 2 puanlık bir düşüşle yaklaşık %330'a gerilemiştir. Gelişmekte olan ülkelerin borçlarının GSYH'ye oranı ise %225 ile yeni bir rekora ulaşırken, en büyük artış Hindistan, Arjantin, Çin, Rusya, Malezya ve Güney Afrika'da görülmüştür. Toplam GSYH'ye oranları dikkate alındığında, 2023 yılının son çeyreği itibarıyla hane halkına ait borçlar %62,6'dan %61,5'e, finansal olmayan şirketlere ait borçlar %96,2'den %95,6'ya ve finans sektörüne ait borçlar %78,8'den %77,4'e inerken, kamu borçları %95,6'dan %96,7'ye yükselmiştir.

Küresel Ekonomik Göstergeler	01.04.2023	01.01.2024	01.04.2024	Yılbaşına Göre Değişim %	Son 1 Yıllık Değişim %
Brent Petrol Fiyatı (\$/varil)	79,8	75,9	87,4	15,2	9,6
Altın (\$/ons)	1969	2072,9	2257,1	8,9	14,6
MSCI Dünya Endeksi*	2791,4	3169,3	3424,7	8,1	22,7
MSCI Gelişen Ülkeler Endeksi*	989,2	1024,7	1042,1	1,7	5,3
MSCI Türkiye Endeksi*	4945,2	7860,6	9807,4	24,8	98,3
VIX Endeksi**	18,7	12,5	13,7	9,6	-27,0
DXY Endeksi***	102,9	102,2	105,0	2,7	2,0
EUR/Dolar	1,09	1,10	1,07	-2,7	-1,4
Dolar/TL	19,21	29,6	32,3	9,2	67,9
Euro/TL	20,89	32,62	34,46	5,6	65,0

Kaynak: investing.com

- * MSCI Endeksleri (Morgan Stanley Capital Indexes), yabancı yatırımcıların diğer ülkelerde yatırım fırsatlarını değerlendirmeye, risklerini ve potansiyel beklentilerini tahmin etmeye yarayan bir göstergedir.
- ** VIX Endeksi (Volatility Index), küresel çapta piyasa riskini ölçmekte kullanılmakta ve yatırımcıların korku göstergesi olarak tanımlanmaktadır.
- *** DXY Endeksi (Dollar Index), Dolar'ın dünyada en çok işlem gören 6 adet yerel para biriminin karşısındaki değerini gösteren endekstir. Endeksin yükselmesi, Dolar'ın diğer kurlara karşı değer kazandığını; düşmesi ise doların diğer kurlara değer kaybettiğini göstermektedir.

Küresel risk iştahı 2024 yılının ilk ayında karışık bir görünüm sunmuştur. ABD'de ekonomik aktiviteye ilişkin verilerin beklentilerin üzerinde açıklanması ve FED tutanaklarında yer alan ifadeler ayın ilk yarısında küresel risk iştahını genel olarak olumsuz etkilerken, ayın ikinci yarısında bilanço döneminin başlamasının da etkisiyle gelişmiş ülke borsa endeksleri nispeten olumlu bir tablo çizmiştir. Ocak ayının geneline bakıldığında MSCI küresel borsa endeksi %2,1 oranında yükselirken, MSCI gelişmekte olan ülkeler endeksinin %4,2 oranında gerilediği görülmüştür. Ay içerisinde %4,18 seviyesini test eden ABD 10 yıllık tahvil faizi Ocak ayını %4,01 düzeyinde tamamlamıştır. ABD Doları'nın diğer gelişmiş ülke para birimleri karşısında değerini gösteren DXY endeksi de Ocak ayını %2,0 artışla 103,4 düzeyinde kapatmıştır. Dolardaki güçlenme paralelinde EUR/USD paritesi 1,0819 seviyesine gerilemiştir. Öte yandan, 27 Aralık'ta 2.077 ABD Doları ile tarihi yüksek seviyesinde gerçekleşen altının ons fiyatı, Ocak'ta aylık bazda %1,5 oranında gerileyerek ay sonunda 2.037 ABD Doları olmuştur. Şubat ayında küresel borsalar olumlu bir performans sergilerken; ay içerisinde 3.337 ile tarihi yüksek düzeyini test eden MSCI küresel borsa endeksi, aylık bazda %4,1, MSCI gelişmekte olan ülkeler endeksi de %4,6 artış kaydetmiştir. DXY endeksi Şubat ayında 104,2'ye yükselirken, ABD'de 10 yıllık tahvilin faizi ayı 29 baz puan artışla 4,25 düzeyinde tamamlamıştır. Dolardaki ılımlı güçlenme paralelinde 13 Şubat'ta 1.992 ABD Doları seviyesine kadar düşen altının ons fiyatı, ayı 2.035 ABD Doları seviyesinde tamamlamıştır. Mart ayında FED'in açıklamaları ve bu yıl 75 baz puan faiz indirimi yapılacağı beklentisinin korunması küresel risk iştahının artmasında etkili olmuştur. Mart ayının ikinci yarısında 2.200 ABD Doları seviyesini test ederek rekor tazeleyen altının ons fiyatı %0,4 artışla 2.164 ABD Doları düzeyini görmüştür. Nisan ayı ortasında altının ons fiyatı 2.400 ABD Doları'na ve gram fiyatı ise 2.600 Türk Lirası sınırına dayanmıştır.

ABD: Faiz indiriminde FED'den temkinli duruş

ABD ekonomisi 2023 yılını beklentilerin üstünde bir büyüme ile kapatmıştır. Ancak, Ocak ayında açıklanan öncü verilere göre %3,3 olan 2023 yılı büyüme verisi Şubat ayında %3,2 olarak revize edilmiştir. Tüketici Fiyat Endeksi (TÜFE) Aralık'ta aylık bazda %0,3 ve yıllık bazda %3,4 ile beklentilerin üzerinde bir artış göstermiş; Şubat ayı verileri ise ülkede enflasyonist baskıların halen devam ettiğini göstermiştir.

Şubat'ta aylık bazda %0,4 ile beklentilere paralel artan TÜFE'deki yıllık değişim de %3,2 olmuştur. Üretici Fiyat Endeksi (ÜFE) ise Ocak ayında bir önceki aya göre %0,3, yıllık bazda ise %0,9 artmıştır. Şubat ayında ÜFE enerji fiyatları öncülüğünde aylık bazda %0,6 ile beklentilerin oldukça üzerinde artış kaydetmiştir. 2023 yılı Ağustos ayından bu yana en yüksek aylık artışın yaşandığı üretici fiyatlarında yıllık enflasyon da %1,6 olmuştur.

Tarım dışı istihdamda yeni yılın ilk ayında 353 bin kişi ile son bir yılın en yüksek artışı yaşanmıştır. Bu dönemde hizmetler PMI 52,5 ile eşik değer üzerinde seyrini korumuş, imalat PMI da 50,7 olarak gerçekleşmiştir. Şubat ayında ise imalat PMI 52,2 düzeyinde gerçekleşerek sektörde Temmuz 2022'den beri kaydedilen en güçlü genişleme sinyalini vermiştir. İşgücü piyasasının güçlü görünümünü koruduğunu ve ekonomik aktivitenin olumlu bir seyir izlediğini gösteren veriler, ABD Merkez Bankası'nın (FED) faiz indirimlerinin zamanlamasına yönelik piyasa beklentilerinin de Haziran ayına ötelenmesine neden olmuştur.

FED'in faiz kararları açısından yakından takip ettiği çekirdek enflasyon göstergeleri piyasa beklentilerinin üzerinde gerçekleşerek enflasyona ilişkin endişelerin devam etmesine neden olmuştur. Ocak ayında kişisel gelirlerin %1,0 ile piyasa beklentilerinin oldukça üzerinde yükselmesi de enflasyonda talep yönlü baskıların devam edebileceği yönündeki endişeleri arttırmıştır.

FED'in politika faizini değiştirmedeği 31 Ocak 2024 tarihli Federal Açık Piyasa Komitesi (FOMC) toplantısına ilişkin tutanaklarda, Komite üyelerinin faiz indirimleri için acele etmekten kaçındıkları ve erken başlayacak bir indirim sürecini riskli olarak değerlendirdikleri görülmüştür. Tutanaklarda, işgücü piyasasında sınırlı bir gevşeme kaydedilmesine karşılık ABD ekonomisinin güçlü görünümünü koruduğu, faiz indirimi sürecinin başlayabilmesi için FED'in enflasyon göstergelerinde daha fazla iyileşmeye ihtiyaç duyduğu ifade edilmiştir. Şubat ayı boyunca FED yetkililerinin gerçekleştirdikleri açıklamalar da tutanıklara yansıyan ifadelerle paralel biçimde faiz indirimleri için acele edilmeyeceği yönündeki algıyı pekiştirmiştir.

Nitekim FED, 20 Mart tarihli FOMC toplantısında, politika faiz oranını piyasa beklentilerine paralel olarak değiştirmeyerek son 23 yılın en yüksek seviyesi olan %5,25-%5,50 aralığında sabit tutmuştur. Toplantı sonrası yayımlanan para politikası metninde ekonomik aktivitenin güçlü seyrini koruduğu ve enflasyonun gerilemekle birlikte hala yüksek seyrettiği belirtilmiştir. FED üyelerinin faiz projeksiyonlarını yansıtan noktasal grafiklerde 2024 yılı için Aralık ayı projeksiyonunda olduğu gibi 75 baz puan faiz indirimi olacağı beklentisi değişmemiştir. Bu doğrultuda, 2024 yıl sonu medyan politika faizi tahmini %4,6 olarak korunurken, 2025 yılı beklentisinin %3,6'dan %3,9'a yükselmesi dikkat çekmiştir. Ayrıca, 2024 yılı büyüme tahmini %1,4'ten %2,1'e, çekirdek enflasyon beklentisi de %2,4'ten %2,6'ya yukarı yönlü revize edilmiştir.

FED Başkanı Jerome Powell, faiz kararı sonrası düzenlenen basın toplantısında enflasyonun hala yüksek olduğuna vurgu yaparak, "Bu yıl bir noktada faiz indirmemiz büyük olasılık. Ancak görünüm belirsiz ve risklere karşı dikkatli olmaya devam ediyoruz" şeklinde konuşmuştur. Başkan Powell, Ocak ve Şubat aylarında beklenti üzerinde açıklanan enflasyon verilerini göz ardı etmediklerini, ancak bu verilerin enflasyondaki aşağı yönlü genel eğilimi değiştirmedeğini belirterek, istihdam piyasasındaki güçlü görünümün de tek başına faiz indirimlerini ertelemek için bir gerekçe olmadığını altını çizmiştir.

Öte yandan ABD'de başkanlık yarışında ön seçim süreci devam ederken, rakipsiz kalan Demokrat Başkan Joe Biden ve Cumhuriyetçi Eski Başkan Donald Trump, 5 eyalette yapılan ön seçimleri rahat kazanarak Mart ayında başkan adaylığı için gereken delege sayısına ulaşmışlardır. Haziran ayında sona erecek parti ön seçimlerinin ardından Temmuz ayında Cumhuriyetçiler, Ağustos ayında ise Demokratlar parti kongrelerini yaparak partilerinin başkan adaylarını resmen ilan edeceklerdir. 2020 yılındaki tartışmalı

başkanlık seçiminin ardından Biden ile Trump'ın 5 Kasım 2024'te bir kez daha başkanlık koltuğu için yarışması beklenmektedir.

AVRUPA: Durgun görünüm sürüyor

2023 yılını Rusya-Ukrayna savaşının etkileri altında geçiren ve teknik anlamda resesyona beklentilerinin yoğun olduğu Euro bölgesi ekonomisi, yılın üçüncü çeyreğinde bir önceki çeyreğe göre %0,1 daralmış, yılın son çeyreğinde ise sabit kalmıştır. Böylece resesyondan kıl payı kurtulan Euro bölgesi ekonomisi 2023'ün tamamında %0,1 gibi önemsenemeyecek bir oranda büyümüştür. Son çeyrekte Almanya yıllık bazda %0,2 küçülürken; İspanya %2, Fransa %0,7 büyümüştür. Bu dönemde Avrupa Birliği'nde en hızlı büyüyen ülke %4,3 ile Malta, en sert küçülen ülke ise %9,1 ile İrlanda olmuştur.

Avrupa İstatistik Ofisi (Eurostat) verilerine göre enflasyonun ana bileşenlerine bakıldığında, en yüksek yıllık enflasyon %1,73 ile hizmetler kategorisinde görülürken; gıda, alkol ve tütün ürünlerinde %0,79 ve enerji dışı sanayi ürünlerinde %0,42 artış gözlenmiştir. Enerji ürünleri ise %0,36 gerilemiştir. Avrupa Birliği (AB) uyumlu verilere göre enflasyon Şubat ayında Romanya'da %7,1, Hırvatistan'da %4,8, Estonya'da %4,4 ve Avusturya'da %4,2 olarak gerçekleşmiştir.

Euro bölgesi PMI verileri iktisadi faaliyetlerdeki zayıf seyrin 2024 yılının ilk ayında da devam ettiğini göstermiştir. Bununla birlikte imalat PMI Ocak'ta 46,6 ile Mart 2023'ten bu yana en yüksek seviyesine çıkarak sektörde daralma eğiliminin yavaşladığına işaret etmiştir. Şubat ayı imalat PMI 46,5 ile eşik değer altındaki seyrini sürdürerek sektörde daralma eğiliminin 20. ayına taşındığını göstermiştir. Hizmetler PMI 48,4 ile piyasa beklentisinin ve eşik değer altındaki gerçekleşerek sektöre ilişkin olumsuz sinyaller vermiştir.

Avrupa Merkez Bankası (ECB), 25 Ocak'ta düzenlenen yılın ilk toplantısında faiz oranlarını değiştirmemiş; refinansman faizini %4,50'de, marjinal fonlama faizini %4,75'te, mevduat faizini ise %4 seviyesinde bırakmıştır. Yılın ikinci yarısında Pandemi Acil Durum Varlık Satın Alma Programı (PEPP) kapsamındaki portföyünü ayda ortalama 7,5 milyar Euro küçülteceğini açıklayan ECB tarafından, "Temel enflasyondaki düşüş eğilimi devam etti ve geçmiş faiz artışları, finansman koşullarına güçlü bir şekilde aktarılmaya devam ediyor." değerlendirilmesinde bulunulmuştur.

ECB Başkanı Christine Lagarde toplantı sonrası yaptığı açıklamada faiz indirimlerini konuşmak için erken olduğuna dair masada uzlaşmaya varıldığını belirtmiştir. Lagarde, 2023 yılının son çeyreğinde ekonominin duraksadığını, ancak işgücü piyasasının sağlam konumunu sürdürdüğünü vurgulayarak; "Bazı anketler ekonominin önümüzdeki dönemde büyümeye devam edeceğine işaret ediyor." açıklamasında bulunmuştur. Aralık ayında enflasyonda toparlanmanın beklenenden zayıf olduğuna işaret eden Lagarde, yurt içi fiyat baskılarının yüksek olduğunu; ancak bazı ölçümlerde gerilemeye başladığını ifade etmiştir. Lagarde, enflasyonun 2024 yılında daha da gerilemesinin beklendiğine, ancak Orta Doğu'daki gerilimlerin enflasyona ilişkin yukarı yönlü bir risk oluşturduğuna işaret etmiştir. Şubat ayında yayımlanan toplantı tutanakları, ECB Yönetim Konseyi üyelerinin, Euro Bölgesi'nde enflasyonist baskıların azaldığına yönelik son göstergelere rağmen faiz indirimlerini tartışmak için henüz erken olduğu konusunda hemfikir olduklarını ortaya koymuştur. Tutanaklarda, "Politika faizlerini çok erken düşürmenin riski, hâlâ faizleri çok geç düşürmenin riskinden daha ağır basıyor." ifadelerine yer verildiği görülmüştür.

ECB'nin Mart ayı toplantısında da faiz oranları, beklendiği gibi sabit kalmıştır. Başkan Christine Lagarde, halen dezenflasyon sürecinin devam ettiğini ve %2'lik enflasyon hedefine dönme konusunda kararlı olduklarını belirtmiş; faiz oranlarının mevcut seviyesinin şartların gerektirdiği süre boyunca korunmasının enflasyon hedefine ulaşılmasında kilit rol üstlendiğini vurgulamıştır.

İngiltere Merkez Bankası (BoE), 2024 yılının ilk çeyreğinde politika faiz oranını %5,25 seviyesinde sabit tutmayı sürdürmüş; BoE Andrew Başkanı Bailey, henüz faiz indirim noktasında olmadıklarını söylemiştir. Öte yandan, Mart ayı sonunda İngiliz Ulusal İstatistik Ofisi (ONS), ülkede geçen yılın dördüncü çeyreğindeki Gayri Safi Yurt İçi Hasıla (GSYH) artışına ilişkin nihai verileri açıklamıştır. Buna göre, İngiltere ekonomisi 2023'ün üçüncü çeyreğindeki %0,1 daralmanın ardından, dördüncü çeyrekte de %0,3 düşüşle üst üste iki çeyrek küçülmüş; böylece ekonominin geçen yılın ikinci yarısında teknik resesyona yaşadığı teyit edilmiştir.

2024 yılı Avrupa için de bir seçim yılıdır. Finlandiya, 11 Şubat 2024 tarihinde yapılan ikinci turun ardından merkez sağcı Alexander Stubb'ı yeni Cumhurbaşkanı olarak seçmiş; Portekiz'de ise Sosyalist Başbakan Antonio Costa'nın yolsuzluk soruşturması nedeniyle istifasının ardından 10 Mart 2024 tarihinde yapılan erken genel seçimde, Sosyal Demokrat Parti liderliğindeki merkez sağ Demokratik İttifakı az farkla seçimi önde bitirirken; aşırı sağ parti Chega, milletvekili sayısını ikiye katlamıştır. Yıl boyunca Slovakya, Litvanya ve İzlanda'da Cumhurbaşkanlığı seçimlerinin yanı sıra Belçika, Hırvatistan, Avusturya ve Birleşik Krallık'ta parlamento seçimleri yapılacaktır. Avrupa'nın siyasi manzarasını önemli ölçüde etkileyecek bu seçimlerin arasında Avrupa Parlamentosu seçimleri öne çıkmaktadır. Avrupa Birliği (AB) vatandaşları, 6-9 Haziran 2024 tarihleri arasında 400 milyondan fazla seçmenin katılımı beklenen Avrupa Parlamentosu seçimlerine hazırlanmaktadır. Birliğin yetki alanına giren tüm konularda ortak yasa koyucu olarak hareket eden Parlamento, AB bütçesinin onaylanmasında ve Avrupa Komisyonu'nun gelecekteki mimarisinin şekillendirilmesinde söz sahibidir. Bu nedenle Haziran ayındaki oylama büyük önem taşımaktadır. Yeni Avrupa Komisyonu göreve başladığında, AB'nin siyasi önceliklerinin ana hatlarını belirleyen 2024-2029 dönemine ilişkin stratejik gündemini açıklayacaktır. Bu stratejik gündem, gelecek beş yıl boyunca AB eylemlerine rehberlik edecek kapsamlı bir çerçeve işlevi görecektir. Özellikle 2024-2029 stratejik gündemi, küresel iklim krizinin ele alınmasında ve AB'nin 2030 iklim ve enerji çerçevesinin gerçekleştirilmesine yönelik çabaların yönlendirilmesinde önemli bir rol oynayacaktır. Ayrıca Rusya-Ukrayna Savaşı ve İsrail ile Hamas arasındaki çatışma gibi jeopolitik krizlerin, ekonomik zorluklarla birleşerek AB Komisyonu'nun gündeminde önemli bir yer tutması beklenmektedir.

ÇİN: Emlak sektöründe kaygılar sürüyor

Emlak sektöründeki olumsuz görünüm ve iç talepte devam eden zayıf seyir doğrultusunda Çin ekonomisi 2023 yılında %5,2 ile beklentilerin altında büyümüştür. Öte yandan, Hükümet Çalışma Raporu'nda Çin ekonomisinin 2024 yılında da %5 civarında büyümesinin hedeflendiği açıklanmıştır.

Uluslararası Para Fonu'nun (IMF) Ocak ayında yayımladığı Dünya Ekonomik Görünüm Raporu'nda, yükselen piyasalar ve gelişmekte olan ülke ekonomileri grubundaki Çin ekonomisine ilişkin büyüme beklentisi 2024 yılı için %4,2'den %4,6'ya yükseltilirken gelecek yıl için %4,1 olarak korunmuştur.

Dünya Bankası "Küresel Ekonomik Beklentiler Raporu"nun Ocak 2024 sayısında, Çin ekonomisindeki büyümenin geçen yıl %5,2 olmasının beklendiği aktarılırken, 2024'te %4,5 ve 2025'te %4,3 olacağı tahmin edilmiştir.

Ülkede Aralık ayında yıllık bazda %0,3 gerileyen TÜFE, deflasyon sürecinin devam ettiğine işaret etmiştir. Öte yandan, TÜFE Ocak ayında yıllık bazda %0,8 gerileyerek küresel finansal krizin etkili olduğu Eylül 2009'dan bu yana en düşük seviyesinde gerçekleşmiştir. Aynı dönemde ÜFE de %2,5 gerileyerek üretim tarafında da toparlanmanın henüz sağlanmadığını göstermiştir. Ocak ayında büyük ölçekli kamu kuruluşlarını kapsayan NBS imalat PMI 49,2 değerini alarak sektörde faaliyetlerin zayıf seyrettiğine işaret ederken, ihracat ağırlıklı özel sektör şirketlerini kapsayan Caixin PMI 50,8 ile eşik değer üzerindeki seyrini sürdürmüştür. Caixin imalat PMI Şubat ayında 50,9 ile eşik değer üzerindeki seyrini sürdürerek

olumlu bir sinyal verse de resmi PMI verisi 49,1 değerini alarak büyük ölçekli işletmeler ile KİT'lerin faaliyetlerinde zayıf seyrin devam ettiğine işaret etmiştir.

Ocak ayı toplantısında gösterge niteliğindeki faiz oranlarında değişikliğe gitmeyen Çin Merkez Bankası (PBoC), ekonomik toparlanmayı hızlandırmak amacıyla Şubat ayından itibaren ülkede ticari bankalara uygulanan zorunlu karşılık oranının 50 baz puan düşürülmesini kararlaştırmıştır. Şubat ayında bir yıl vadeli referans kredi faiz oranını değiştirmeyerek %3,45 oranında tutan Çin Merkez Bankası (PBoC), konut kredileri için gösterge niteliği taşıyan 5 yıllık ana kredi faiz oranını %4,20'den %3,95 seviyesine indirmiştir. Ülkedeki durgun görünüme öncülük eden emlak sektörünü destekleme amacı taşıyan kararlar birlikte Haziran 2023'ten bu yana politika faizlerinde ilk kez değişime gidilmiştir.

Ocak ayında Hong Kong'daki bir mahkemenin ülkenin önde gelen gayrimenkul şirketlerinden Evergrande'nin tasfiye edilmesine karar vermesi Çin'de emlak sektörüne ilişkin endişeleri de artırmıştır.

Ulusal İstatistik Bürosu tarafından açıklanan verilere göre Çin'deki emlak yatırımlarında 2024 yılı Şubat ayında yıllık bazda %9,0 oranında düşüş yaşanmıştır. Diğer taraftan bu rakam 2023 yılı Aralık ayında kaydedilen %24'lük düşüğe kıyasla bir iyileşmeye işaret etmiştir. Aynı dönemde, yüzölçümüne göre mülk satışları bir önceki yıla kıyasla %20,5 oranında azalmıştır. Çin hükümeti, zayıflayan emlak sektörünü canlandırmak için aktif bir şekilde tedbirler uygulamaya koymuştur. "Beyaz Liste" olarak adlandırılan program, devlet bankalarının fonlarını şehir yönetimleri tarafından mali desteğe layık görülen yerel emlak projelerine yönlendirmesine olanak tanımıştır. Bu çabalara rağmen, inşaat sektöründe, 2023 yılı Aralık ayındaki %11,56'lık düşüşten daha sert bir şekilde, yüzölçümüne göre yeni inşaat başlangıçlarında yıllık %29,7 gibi önemli bir düşüş kaydedilmiştir.

Öte yandan, uzun bir süredir gerilimli bir şekilde devam eden Çin ve ABD arasındaki ticari ve ekonomik ilişkilerin 2024 yılında da karmaşık ve zaman zaman gerilimli bir şekilde devam etmesi beklenmektedir. Bu durum dünya GSMH'sinin yaklaşık yarısını (ABD 27 trilyon ABD Doları, Çin 20 trilyon ABD Doları) ve küresel ticaretin hatırı sayılır bir yüzdesini temsil etmeleri nedeniyle küresel ekonomik ve ticaretin de geleceği hakkında tereddütlere sebep olmaktadır. Düşünce kuruluşu American Enterprise Institute'un kıdemli araştırmacısı Derek Scissors, "Çin ekonomisi için 2024'teki zorluk, GSYİH büyümesi olmayacak, ki bu muhtemelen %4,5'in üzerinde olacak. Zorluk, oradan itibaren tek yönün aşağı olması olacak. Büyük piyasa reformları olmazsa, Çin, ekonomistlerin 'orta gelir tuzağı' olarak adlandırdığı duruma sıkışıp kalabilir." tespiti ile beklentileri özetlemiştir.

RUSYA: Seçim, savaş ve arka kapılar

Ukrayna savaşında ikinci yılını geride bırakan Rusya'da, Batılı ülkelerle devam eden ekonomik mücadelenin ve uygulanan yaptırımların etkisi gündemde kalmaya devam etmiştir.

Rus ekonomisinin temelini oluşturan enerji, finans, savunma sanayisi, lojistik ve havacılık gibi sektörlerin hedef alındığı bu yaptırımlar, Rusya ile Avrupa arasındaki ticarete ağır darbe vurmuştur. Avrupa ve ABD'den doğrudan ithalatı önemli oranda düşen Rusya, başta Asya ve Orta Doğu'dan olmak üzere yeni tedarikçiler bulurken, ihracatının bel kemiğini oluşturan petrol ve doğal gazda ise Hindistan gibi yeni pazarlara yönelmiştir. Yaptırımlar kapsamında Rusya Merkez Bankası ve önemli Rus bankalarına ait 300 milyar ABD Doları'ndan fazla varlık Batılı ülkelerce dondurulurken, Rusya'ya yedek parça ve teknolojik ürünler gibi önemli ürünlerin ihracatında sert kısıtlamalar getirilmiştir. Savaşın başlamasından bu yana batılı ülkelerin Rusya'daki birey ve kuruluşlara uyguladığı toplam yaptırım sayısı, 12 Şubat itibarıyla 16.587'ye ulaşarak Rusya'yı en çok yaptırım uygulanan ülke haline getirmiştir. Devletlerin yanı sıra çok sayıda Batılı şirket de savaşın ardından Rusya pazarından çekilmiş, faaliyetlerini durdurmuş veya önemli oranda azaltmıştır.

Yaptırımların etkisiyle çöküş yaşaması beklenen Rus ekonomisi 2023 yılında beklentilerin aksine Avrupa ve ABD'yi geride bırakarak %3,6 büyümüştür. Uluslararası Para Fonu (IMF) Ocak ayında açıkladığı raporunda Rusya ekonomisi için 2024 yılı büyüme tahminini önemli ölçüde artırarak %2,6'ya yükseltmiştir. Ülkede Ocak ayı enflasyonu ise yıllık bazda %7,2'ye ulaşmıştır.

Bununla birlikte, yeni koşullara uyum sürecini devam ettiren Rusya'da hükümetin başını ağrıtan konuların başında bankacılık sektörün ve uluslararası ödemelerde yaşanan sorunlar gelmektedir. Son dönemde Çin'in önde gelen bankaları, ABD tarafından uygulanabilecek ikincil yaptırımlar (Amerika'nın Hasımlarıyla Mücadele Yasası (CAATSA) ile yasaklanan türde işlem yapan diğer devletlere yönelik yaptırımlar) endişesiyle Rusya ile para transferine kısıtlamalar getirirken, benzer süreç Hindistan, Birleşik Arap Emirlikleri ile de yaşanmıştır. Rusya'nın SWIFT'in alternatifi olarak geliştirdiği SPFS (Mali Mesajlaşma Sistemi) kullanımı artarken, sistemin uluslararası alanda henüz tam anlamıyla kabul görmemesi nedeniyle bankacılık sistemindeki sorunları aşmak için yetkililerin çözüm arayışları sürmektedir.

Rusya ile Çin, aralarındaki ticarete Yuan ve Ruble'nin payını %90'a kadar çıkarmayı başarmış, Hindistan'la yürütülen ticarete de benzer bir gelişme görülmüştür. Ancak ikincil yaptırımların söz konusu para birimlerini de tehdit etmesi bankacılık alanında yaşanan sorunların tam anlamıyla çözülmesini zorlaştırmaktadır.

Uluslararası ödemelerde kripto paraların kullanılabilmesine dair yetkililerden çeşitli açıklamalar gelmesine rağmen, bu konuda resmi bir karar henüz alınmamıştır. Rusya Merkez Bankası Başkanı Elvira Nabiullina, 16 Şubat'ta yaptığı son değerlendirmede, "Uluslararası ödemeler sorununu çözmek için umut verici seçeneklerden biri olan dijital finansal varlıkların yanı sıra ödemelerde mali mesajların iletilmesi için bağımsız altyapının kullanılması olabilir." ifadelerini kullanmıştır.

Rusya, kurucusu olduğu ve 2024 yılı dönem başkanlığını da devraldığı BRICS grubu ülkeleri (Çin, Brezilya, Hindistan, Güney Afrika Cumhuriyeti, Mısır, Etiyopya, İran, Suudi Arabistan ve Birleşik Arap Emirlikleri) ile ilişkilerini güçlendirerek yaptırımlara karşı kendine bir "arka kapı" yaratmıştır. Rusya Merkez Bankası Başkanı Elvira Nabiullina, yaptırımlar sonrası Rusya ile BRICS ülkeleri arasındaki ticaret hacimlerinde sürekli artış olduğuna dikkat çekerken; son iki yılda ülkenin dış ticaret dengesinde BRICS ülkelerinin payının iki kat artarak %40'a ve bu ülkelerle ulusal para birimleri cinsinden yapılan ticaretin de üç kattan fazla artarak %85'e ulaştığını belirtmiştir.

Uluslararası Para Fonu (IMF) verilerine göre, 2024 yılında katılan beş yeni ülkeyle (Mısır, Etiyopya, İran, Suudi Arabistan ve Birleşik Arap Emirlikleri birlikte BRICS'in ekonomik büyüklüğü 29,5 trilyon ABD Doları'nı geçerken, küresel ekonomideki payı da %28'e çıkmıştır. BRICS'in toplam nüfusu ise yaklaşık 3,5 milyar ile dünya nüfusunun neredeyse %44'üne ulaşmıştır.

Öte yandan 2024 yılına seçim gündemi ile başlayan Rusya'da 17 Mart'ta tamamlanan Devlet Başkanlığı seçimlerinin galibi olan Vladimir Putin, oyların %87,8'ini alarak Sovyetler Birliği sonrası Rus tarihinde en yüksek oyu alan siyasetçi olmuştur. İlk kez 1999'da iktidara gelen 71 yaşındaki Putin, altı yıllık görev süresini tamamladığında Rusya'da en uzun süre görevde kalmış lider olarak tarihe geçecektir.

Seçim sonrası yaptığı açıklamada Putin, Rusya ile NATO devletleri arasında Üçüncü Dünya Savaşı'na ramak kaldığı konusunda Batı ülkelerini uyarıyor; fakat hiç kimsenin böyle bir savaşı istemediğini ifade etmiştir. Seçimlerin ardından 22 Mart tarihinde başkent Moskova'daki Crocus Konser Salonuna düzenlenen terör saldırısı sonucunda 144 kişi hayatını kaybetmiş, Rusya tarafından saldırıyı üstlenen terör örgütü IŞİD'in Ukrayna ile bağlantısı olduğu iddia edilmiştir. Ukrayna bu iddiaları reddetmiş; ancak bölgedeki çatışma daha da şiddetlenmiştir.

PETROL FİYATLARI: Denge arayışı devam ediyor

Petrol fiyatları 2024 yılına nispeten yatay bir seyirle başlamış; ancak, Ocak ayının son günlerinde artış eğilimi göstermiştir. Orta Doğu'da artan jeopolitik riskler ile ABD ekonomisine ilişkin olumlu sinyaller veren veri akışı petrol fiyatlarını etkileyen başlıca unsurlar olmuştur.

ABD'de olumsuz hava koşullarının üretimi aksatabileceği yönündeki endişeler de bu dönemde fiyatlar üzerinde yukarı yönlü baskı oluşturmuştur. Böylece, 83,7 ABD Doları ile 2023 yılı Kasım ayından bu yana en yüksek seviyesini gören Brent türü ham petrolün varil fiyatı aylık bazda %6 artışla 81,7 ABD Doları seviyesinde Ocak ayını tamamlamıştır.

Orta Doğu'da ateşkesin gerçekleşebileceği yönündeki beklentilerin etkisiyle Şubat ayına sınırlı bir düşüşle başlayan Brent türü ham petrolün varil fiyatı, jeopolitik risklerin devam etmesi ve OPEC'in Ocak'ta üye ülkelerde petrol üretiminin azaldığı yönündeki açıklamasıyla ayı %2,3 yükselişle 83,6 ABD Doları düzeyinde tamamlamıştır.

Bu dönemde ABD petrol stoklarında yaşanan yükseliş ve küresel ekonomiye ilişkin genel endişeler petrol fiyatlarındaki artışı sınırlandıran başlıca unsurlar olmuştur. Mart ayı başında OPEC+ üyeleri gönüllü üretim kesintilerini ikinci çeyrekte de devam ettirme kararı aldıklarını açıklamıştır.

Ocak ayının sonunda yayımlanan Fitch Ratings'in, Kızıldeniz'de gemi trafiğindeki aksamaların emtia piyasalarına etkisine ilişkin analizine göre, bu aksamalar ana emtialar için jeopolitik risk priminin sürmesine neden olmaktadır. Bununla birlikte Fitch, 80 ABD Doları olan Brent petrol fiyat varsayımında 2024 yılı için güçlü bir artış beklemediklerini vurgulamıştır.

Fitch, "BP, Shell, Qatar Energy ve birçok lojistik şirketi Süveyş Kanalı'ndan geçişi durdurdu ve bunlardan bazıları rotalarını Afrika'ya çevirdi. Tedarik zincirlerinin yaklaşık iki hafta daha uzun süren bu alternatif rotaya uyum sağlaması gerektiğinden, petrol ve gaz piyasaları geçici de olsa sıkılaşabilir, ancak fiyatlar üzerinde önemli bir etki beklemiyoruz" değerlendirmesini yapmıştır.

Goldman Sachs, Şubat ayı tahminlerinde, Kızıldeniz'deki aksaklıkların Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü (OECD) üyesi ülke stoklarında beklenenden daha fazla düşüşe yol açması nedeniyle, Brent petrolün 2024 yazına yönelik zirve beklentisini 85 ABD Doları seviyesinden 87 ABD Doları'na yükseltmiştir. 2025 yılında ise Brent petrolün ortalama fiyatının 80 ABD Doları olacağını öngörmüştür.

Morgan Stanley de Mart ayında Rusya'daki rafineri saldırıları sonrasında 86 ABD Doları'nı gören Brent petrole ilişkin üçüncü çeyrek varil fiyat öngörüsünü 10 ABD Doları yükselterek 90 ABD Doları'na çıkarmıştır. Kuruluş ayrıca, ilk çeyrek Brent fiyatı görünümünü varil başına 82,5 ABD Doları'ndan 85 ABD Doları'na, ikinci çeyrek tahminini 82,5 ABD Doları'ndan 87,5 ABD Doları'na ve dördüncü çeyrek tahminini ise 80 ABD Doları'ndan 85 ABD Doları'na yükseltmiştir.

Öte yandan, Rusya Başbakan Yardımcısı Alexander Novak Mart ayının sonunda yaptığı açıklamada, Rusya'nın üretim kesintilerini diğer OPEC+ üyesi ülkelerle eşit bir şekilde yaymak amacıyla yılın ikinci çeyreğinde ihracat yerine petrol üretimini azaltmaya karar verdiğini söylemiştir. Novak ayrıca, Rus petrol şirketlerinin ülkenin toplam petrol üretimindeki paylarıyla orantılı olarak üretimi azaltacaklarını da belirtmiştir. Açıklama sonrası ABD'li yatırım bankası JP Morgan, Rusya'nın üretimde kesinti kararının diğer ülkelerin önlemleriyle dengelenmediği sürece Brent petrolün 100 ABD Doları'na yükselmesi potansiyeli olduğu konusunda uyarıda bulunmuştur.

TÜRKİYE

“Seçim” ekonomisinden “geçim” ekonomisine dönüş

Türkiye 2023 yılını 6 Şubat depremlerinin bıraktığı yıkım, küresel jeopolitik olayların yarattığı etkiler ve seçimlerin yükü altında ağırlaşan ekonomi ile tamamlamış, 2024 yılının ilk çeyreğinde de gündem aynı konular ekseninde belirlenmiştir.

Kahramanmaraş depremlerinin birinci yılı geride kalırken acı bilanço bir kez daha ortaya konmuştur. Devasa yıkımın maliyeti de devasa boyutta olmuştur. T.C. Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı (SBB) tarafından yayımlanan Kahramanmaraş ve Hatay Depremleri Raporu'na göre depremin maliyeti yaklaşık 104 milyar ABD Doları'dır.

Deprem sebebiyle oluşan hasarın en önemli kısmı yaklaşık 57 milyar ABD Doları ile konutlarda gerçekleşmiş, kamu altyapısı ve hizmet binaları hasarı 13 milyar ABD Doları, konut hariç özel kesim hasarı ise 12 milyar ABD Doları olmuştur. Araştırmada, deprem harcamalarının 2023 yılı bütçesi üzerindeki yükünün yüksek olduğu belirtilmiştir. Hazine ve Maliye Bakanı Mehmet Şimşek'in 15 Ocak 2024 tarihinde yapmış olduğu basın açıklamasında, 2023 yılı sonunda depreme yönelik ihtiyaçlar için yapılan harcama tutarının 950 milyar TL (milli gelirin %3,7'si) seviyesine ulaştığı açıklanmıştır. Orta Vadeli Program'da (2024-26) deprem kaynaklı bütçe ödeneklerinde 2024 yılında deprem kaynaklı giderlerin milli gelire oranının %2,5, 2025 yılında %0,9 ve 2026 yılında %0,8 olarak hedeflendiği görülmüştür.

İl bazında verilere göre, 2023 yılında deprem bölgesinde toplam ihracat bir önceki yıla göre yüzde 13 oranında azalmış, en sert düşüşler %53 ile Osmaniye, %30 ile Adıyaman ve Kahramanmaraş'ta, %28 ile Hatay'da yaşanmıştır. Bölgesel ihracattaki düşüş, Türkiye'nin 2023 yılı ihracatının bir önceki yıla göre %1 oranında sınırlı artmasında etkili olmuştur.

Deprem sonrasında yaşanan yıkımla beraber bölge dışına yüksek göç verilmesine rağmen deprem bölgesinde işsizlik rekor seviyede artmıştır. İŞKUR verilerine göre işsizlik ödeneğine başvuranlar, 2023 yılı Ocak-Kasım döneminde, depremden en çok etkilenen iller arasında yer alan Hatay'da %83, Adıyaman'da %50, Kahramanmaraş'ta %46, Malatya'da ise %40 oranında artmıştır.

Genel seçimlerin geride kalıp yerel seçimlerin gündeme oturduğu 2024 yılının ilk çeyreğine “seçim ekonomisi”nin vaatleri “geçim” ekseninde takılı kalmış, özellikle sayıları 16 milyonu bulan emekli seçmenin maaş artış beklentileri karşılanamamıştır. Nitekim, 31 Mart 2024 günü sandık başına giden Türkiye'de ana muhalefet partisi; başta Ankara, İstanbul, İzmir, Bursa, Adana, Antalya olmak üzere birçok büyükşehir belediyesini kazanmıştır. Oyların Türkiye geneli dağılımına bakıldığında Cumhuriyet Halk Partisi (CHP) %37,77 oy oranıyla sandıktan birinci parti olarak çıkarken, Adalet ve Kalkınma Partisi (AKP) %35,49 ile ikinci, Yeniden Refah Partisi (YRP) ise %6,19 ile üçüncü parti olmuştur. Seçim sürecinin tamamlanmasıyla birlikte 2028 yılına kadar gündemden çıkan “seçim ekonomisi” yerini enflasyon, büyüme, işsizlik ve ekonomi yönetimi tarafından uygulanması beklenen “acı reçete” ana gündem konuları çerçevesinde “geçim ekonomisine” bırakmıştır.

Türkiye Mühendisler Birliği Başkanı Erdal Eren 31 Mart Yerel Seçimi ardından bir televizyon kanalında yaptığı söyleşide, seçim gündemi olmadan geçecek önümüzdeki dört yıllık sürecin ve Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın seçim sonrasında ayırım gözetmeksizin tüm belediyelerin projelerine hükümet tarafından destek verileceği açıklamasının önemine vurgu yaparak; "Deprem ülkesi olan ülkemizde hemen hemen büyük şehirlerimizin hepsinde mutlaka kentsel dönüşüme, yapısal düzenlemelere, altyapı yatırımlarına ihtiyaç var. Ve bunların devletimizin desteği olmadan yapılması çok zor. Bakanlıklarımız ile belediyelerimizin kritik projelere birlikte çözüm üretmeleri mutlaka daha faydalı olacak. Seçimsiz geçecek bu dört yıl içinde yapısal reformlarla beraber, ekonomide başlamış olan program dahilinde

mutlaka bazı acı reçeteler olacak. Ama bu dört yıllık süreçte ülkemizi hükümetimizle, bakanlıklarımızla, belediyelerle ve sivil toplum örgütlerimizin de destekleriyle hep beraber mutlaka düzlüğe çıkartmanın bir yolunu bulacağız. Bulmak zorundayız." ifadelerini kullanmıştır.

Makroekonomik Göstergeler

	2020	2021	2022	2023	2024		
GSYH							
GSYH (milyar \$)	717	807	906	1119			
GSYH (milyar TL) (Cari Fiyatlarla)	5048	7256	15012	26276			
Büyüme (%)	1,9	11,4	5,6	4,5			
Enflasyon					Oca.24	Şub.24	Mar.24
TÜFE (yıllık)	14,6	36,08	64,27	64,77	64,86	67,07	68,6
Yi-ÜFE (yıllık)	25,15	79,89	97,72	44,22	44,20	47,29	51,47
İşgücü Piyasası (Mevsimsellikten Arındırılmış)					Oca.24		
İşsizlik (%)	12,8	11,1	10,3	9,4	9,1		
İşgücüne Katılım (%)	49	52,6	54,1	53,3	53,9		
Dış Ticaret Dengesi*					Oca.24	Şub.24	
İhracat (milyar \$)	169,6	225,2	254,2	255,8	19,3	21,1	
İthalat (milyar \$)	219,5	271,4	363,7	361,8	26,2	27,9	
Dış Ticaret Açığı (milyar \$)	-49,9	-46,2	-109,5	-106,0	-6,2	-6,8	
Ödemeler Dengesi*					Oca.24		
Cari Açık (milyar \$)	-31,9	-7,3	-48,8	-45,2	-2,6		
Cari Açık/GSYH (%)	4,4	-0,9	-5,4	4,2	-		
Merkezi Yönetim Bütçe Dengesi**					Oca.24	Şub.24	Mar.24
Bütçe Dengesi (milyar TL)	-175,3	-201,5	-139,1	-1.375,00	-150,7	-153,8	-209,0
Bütçe Dengesi/GSYH (%)	-2,4	-1,3	-0,9	-5,4	-	-	-
Toplam Borç Stoku (milyar TL)	1813	2748	4033	6722	6965	7238	

* 12 aylık kümülatif. **Yılbaşından itibaren kümülatif.

Kaynak: TÜİK, TCMB, Hazine ve Maliye Bakanlığı

Türkiye ekonomisinin son dönem seyrine bakıldığında; zincirlenmiş hacim endeksine göre 2023'ün son çeyreğinde büyüme, bir önceki yılın aynı çeyreğine göre %4,0, 2023 yılının tamamında ise %4,5 ile beklentilerin üzerinde kaydedilmiştir. Özel tüketim harcamalarının büyümeye katkısındaki tedrici azalma devam ederek yılın son çeyreğinde 6,7 puan ile son 9 çeyreğin en düşük seviyesinde gerçekleşmiştir.

TCMB, Mart ayında düzenlenen Para Politikası Kurulu (PPK) toplantısında politika faizini sürpriz şekilde 500 baz puan artırarak %50 seviyesine yükseltmiştir. Yayımlanan karar metninde yakın döneme ilişkin göstergelerin yurt içi talepte dirençli seyrin sürdüğüne işaret ettiği, hizmet enflasyonundaki katılık, enflasyon beklentileri, gıda fiyatları ve jeopolitik gelişmelerin de enflasyon baskılarını canlı tuttuğu ifade edilmiştir. Metinde, aylık enflasyonun ana eğiliminde belirgin ve kalıcı bir düşüş sağlanana ve enflasyon beklentileri öngörülen tahmin aralığına yakınsayana kadar sıkı para politikasının sürdürüleceğinin altı çizilmiştir. Ayrıca, enflasyonun ana eğiliminin düşeceği ve dezenflasyonun yılın ikinci yarısında tesis edileceği de belirtilmiştir.

Hazine ve Maliye Bakanı Mehmet Şimşek, İstanbul Sanayi Odası (İSO) Meclisi'nin 31 Ocak tarihinde düzenlediği 2024 yılı ilk olağan toplantısında yaptığı konuşmada, "(KKM) Buradan çıkış bizim hedefimizdir. Piyasaları bozmadan çıkacağız. Sabırla, zamanla KKM'den çıkacağız." ifadelerini kullanmıştır. Parasal sıkılaşmaya dikkat çeken Bakan Şimşek, "Önümüzdeki dönemde dezenflasyonu

desteklemek için bütçe açığını sınırlamaya devam edeceğiz" sözleriyle ekonominin rotasını da işaret etmiştir.

Bakan Şimşek, 31 Mart 2024 seçimleri sonrasında da, "Eylül 2023'te açıkladığımız Orta Vadeli Programımızı (OVP) güçlendirerek kararlılıkla uygulamaya devam edeceğiz. Ana hedefimiz olan enflasyonu kalıcı olarak tek haneye düşürmek için sıkı para, seçici kredi ve gelirler politikasına ilaveten kamuda harcama kontrolü yaparak tasarrufu ön planda tutacağız." açıklaması ile para politikasına paralel olarak hayata geçirilecek mali politikalar ile ilgili de ipuçları vermiştir.

TCMB, Mart ayında para politikasındaki sıkı duruşunu destekleyici ilave sıkılaştırma adımlarını açıklamıştır. Buna göre TL ticari krediler ve ihtiyaç kredileri için sırasıyla %2,5 ve %3,0 olan aylık büyüme sınırı %2'ye düşürülmüştür. Karara göre ihracat, yatırım, tarım ve esnaf kredileri ile kamu kuruluşlarına ve deprem bölgesine yönelik krediler bu sınırlamadan muaf tutulmaya devam edilmiştir. Belirlenen kredilerde %2'lik büyüme sınırını aşan bankaların aşılan miktar kadar TL karşılık tesis etme zorunluluğu getirilmiştir.

Uluslararası kredi derecelendirme kuruluşu Fitch, Mart ayında Türkiye'nin kredi notunu bir seviye yükselterek B+'ya çıkarırken, "durağan" seviyesinde olan kredi görünümünü de "pozitif" olarak güncellemiştir. Türkiye'nin kredi notunu 2013 yılından sonra ilk kez artıran Kuruluş, kredi notundaki artışın gerekçesi olarak Haziran 2023'ten itibaren uygulanan ekonomi politikalarının kalıcılığına ve etkinliğine olan güvenin artmasını göstermiştir. Ekonomi politikasındaki duruşun enflasyonda belirgin düşüşü sağlama ve cari açığı azaltma hedefiyle uyumlu olduğunu belirten Fitch, enflasyonda düşüşün kalıcı olarak sağlanarak var olan politikalara güvenin daha da artması halinde kredi notunu tekrar yükseltebileceğini de ifade etmiştir.

IMF Küresel Ekonomik Görünüm (WEO) Raporu Ocak ayı güncellemesi "ılımlı Enflasyon ve İstikrarlı Büyüme Yumuşak İnişe Giden Yolu Açıyor" başlığıyla yayımlanmıştır. Raporda, Türkiye ekonomisinin 2023 yılı tahmininde bir değişiklik yapılmayarak %4'te bırakılmış; 2024 yılında ise %0,1 yukarı yönlü revizyon yapılarak %3,1 büyümesi öngörülmüştür. 2025 yılı tahmini ise %3,2 olarak sabit tutulmuştur.

Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü (OECD), Şubat ayında yayımladığı "Ekonomik Görünüm Ara Dönem Raporu"nda Türkiye ekonomisindeki büyümenin bu yıl %2,9 olmasının beklendiğini, 2025 yılında ise beklentinin %3.1 olduğunu açıklamıştır.

Uluslararası Finans Enstitüsü (IIF), tarafından Şubat ayında yayımlanan "Küresel Borç Monitörü" Raporu'nda ise Türkiye'de borçların GSYH'ye oranları dikkate alındığında, geçen yılın son çeyreğinde finansal olmayan şirketlere ait borçların %54,8'den %49'a, kamu borçlarının %35,7'den %31,7'ye ve finans sektörüne ait borçların %18,7'den %17,3'e gerilediği; hane halkına ait borçların ise %11,3'ten %11,6'ya çıktığı belirtilmiştir.

Uluslararası kredi derecelendirme kuruluşu Moody's, Küresel Makro Görünüm 2024-25 Raporu'nun Şubat ayı güncellemesinde Türkiye ekonomisinin 2024 yılında %2,5, 2025 yılında ise %3 büyümesinin beklendiğini belirtmiştir.

Ekonomik büyümenin öncü göstergesi olan İstanbul Sanayi Odası (İSO) Türkiye İmalat PMI (Satın Alma Yöneticileri Endeksi) anketine göre Şubat ayında 50,2 olan manşet PMI, Mart'ta hafif bir düşüşle eşik değer 50 düzeyinde gerçekleşerek faaliyet koşullarında genel olarak durağan bir seyre işaret etmiştir. Talepteki iyileşme belirtileri, firmaları satın alma faaliyetlerini genişletmeye teşvik etmesine rağmen stoklardaki azalma eğilimi sürmüştür. Enflasyon oranları ise azalmakla beraber yine de yüksek seviyelerde kalmıştır.

Küresel risk iştahındaki olumlu görünümün etkileri yurt içi piyasalarda da görülmüştür. Ocak ayında bir önceki aya göre %13,7 artışla 8.497 düzeyine yükselen BIST-100 endeksi, Şubat ayında %8,2 artışla 9.194

düzeyine çıkmıştır. Böylece 302,2 ile ABD Doları bazında Ekim 2023'ten bu yana en yüksek seviyesini test etmiştir. Yerel seçim gündeminin dalgalı bir seyir yarattığı Mart ayında ise aylık bazda %0,6 azalarak 9.142 düzeyine gerilemiştir.

Döviz kurunun seyrine bakıldığında ise Ocak ayında ABD Doları/TL yaklaşık %3 artarken, Avro/TL kurundaki artış Avro/ABD Doları paritesindeki gerilemenin de etkisiyle %1 düzeyinde gerçekleşmiştir. Şubat ayında ise ABD Doları/TL %2,9, Avro/TL %2,5 oranında yükselmiştir.

Büyüme: Beklentilerin üzerinde

Türkiye ekonomisi TÜİK'in zincirlenmiş hacim endeksine göre 2023 yılının son çeyreğinde bir önceki yılın aynı dönemine kıyasla %4,0 oranında büyümüştür. Böylece Türkiye ekonomisi üst üste 13 çeyrek büyüme kaydetmiştir. Yılın üçüncü çeyreğine ilişkin yıllık büyüme oranı da %5,9'dan %6,1'e revize edilmiştir. Mevsim ve takvim etkilerinden arındırılmış verilere göre yılın 3. çeyreğinde bir önceki çeyreğe göre %0,3 büyüyen Türkiye ekonomisi, son çeyrekte ivme kazanarak %1,0 oranında genişlemiştir. Böylece, Türkiye ekonomisi 2022 yılındaki %5,5'lik büyümenin ardından 2023 yılında da %4,5 ile Orta Vadeli Program'da (OVP) öngörülen %4,4'ün de üzerinde performans sergilemiştir. Üretim yöntemine göre cari fiyatlarla Gayri Safi Yurt İçi Hasıla (GSYH) 2023 yılında ABD Doları bazında ilk kez 1,1 trilyon ABD Doları seviyesini aşarken, kişi başına GSYH 13.110 ABD Doları olarak hesaplanmıştır.

Zincirlenmiş hacim endeksine göre özel tüketim harcamalarının büyümeye katkısı azalmaya devam ederek yılın son çeyreğinde 6,7 puan ile son 9 çeyreğin en düşük seviyesinde gerçekleşmiştir. Kamu harcamalarının büyümeye katkısı da yılın üçüncü çeyreğindeki 1,0 puandan son çeyrekte 0,2 puana gerilemiştir. Bu dönemde yıllık bazda %10,7 yükselen yatırım harcamaları büyümeye 2,6 puan katkı sağlamıştır. Öte yandan, net ihracat kaleminin büyüme üzerinde sınırlandırıcı etkisi son çeyrekte de azalarak 0,6 puan olmuştur.

İnşaat sektörü 2023 yılı dördüncü çeyreğinde %10,8 büyümüştür. Yılın ilk çeyrek inşaat sektörü büyümesi %4,5'ten %5,3'e, ikinci çeyrek büyümesi %6,2'den %7,2'ye ve üçüncü çeyrek büyümesi de %8,1'den %7,8'e güncellenmiştir. Böylece inşaat sektörü 2023 yılında %7,8 büyümüştür. Deprem bölgesinin yeniden inşasının ve yerel seçimlerin ivme kazandırdığı kentsel dönüşüm faaliyetlerinin desteklediği inşaat sektörü yıl boyunca ekonominin üzerinde büyüme göstermiştir.

GSYH'yi oluşturan diğer faaliyetler incelendiğinde; 2023 yılında finans ve sigorta faaliyetleri toplam katma değeri %9,0, hizmetler %6,4, diğer hizmet faaliyetleri %4,6, kamu yönetimi, eğitim, insan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri %3,8, gayrimenkul faaliyetleri %2,7, bilgi ve iletişim faaliyetleri %1,3, mesleki, idari ve destek hizmet faaliyetleri %1,2 ve sanayi %0,8 artmış; tarım sektörü ise %0,2 azalmıştır.

Yerleşik hane halklarının nihai tüketim harcamaları, 2023 yılında %12,8 artmış, hane halkı tüketim harcamalarının GSYH içindeki payı ise %59,1 olmuştur. 2023 yılında mal ve hizmet ihracatı da bir önceki yıla göre %2,7 azalırken ithalat %11,7 artmıştır.

İşgücü ödemeleri 2023 yılında bir önceki yıla göre %116,0, net işletme artışı/karma gelir ise %49,2 artmıştır. İşgücü ödemelerinin cari fiyatlarla Gayrisafi Katma Değer içerisindeki payı geçen yıl %26,3 iken bu oran 2023 yılında %32,8'e yükselmiştir. Net işletme artışı/karma gelirin payı ise %53,7 iken %46,3 olmuştur.

Enflasyon: Hedefler gerçekçi mi?

Tüketici Fiyat Endeksi (TÜFE) Ocak ayında beklentilere uygun şekilde %6,70 artmıştır. Böylece, yıllık bazda TÜFE %64,86 ile 2022 yılının Kasım ayından bu yana en yüksek düzeyinde gerçekleşmiştir. Yurt İçi Üretici Fiyat Endeksi (Yİ-ÜFE) de Ocak ayında %4,14, yıllık bazda ise %44,20 olmuştur.

Ocak ayında enflasyon sepeti içerisindeki ana harcama gruplarının ağırlıklarını güncelleyen TÜİK, 12 harcama grubundan 8'inin sepetteki payını artırmıştır. Revizyonda ulaştırma grubunun payı 2,27 puan yükseltilirken, konut grubunun payının 2,42 puan azaltılması dikkat çekmiştir.

Öte yandan TCMB Başkanı Fatih Karahan, 8 Şubat tarihinde göreve gelişinin beşinci gününde gerçekleştirdiği yılın ilk Enflasyon Raporu sunumunda enflasyon tahminlerinin korunduğunu açıklamıştır. 2024 yıl sonu tahmini %36, 2025 yıl sonu tahmini ise %14 olarak kalmıştır. Tahmin aralıklarının alt ve üst noktaları da 2024 yılı için %30 ve 42, 2025 yılı için ise %7 ve 21 olarak korunmuştur. Enflasyonun 2026 yılını tek haneli seviyelere gerileyerek %9 ile tamamlaması, orta vadede ise %5 hedefinde istikrar kazanması öngörülmüştür.

Mart ayında TÜFE aylık %3,16 oranında beklentilerin altında artış gösterirken, yıllık enflasyon %68,5 olarak hesaplanmıştır. Böylelikle 2024 yılının ilk çeyreğinde enflasyon %14,39 oranında gerçekleşmiştir. Bu durumda yılın kalan üç çeyreğinde enflasyon hızının ortalama %21 civarında kalma ihtimali azalmış ve 2024 yılı enflasyon tahmin aralığının üst noktaya yaklaşması riski artmıştır.

Para Politikası: Seçim öncesi sürpriz karar

Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası (TCMB) Ocak ayında gerçekleştirilen yılın ilk Para Politikası Kurulu (PPK) toplantısında politika faiz oranını beklendiği gibi 250 baz puan artırarak %45'e yükseltmiş; Şubat ayı toplantısında ise faiz oranlarında değişiklik yapmayarak politika faiz oranını %45'te sabit bırakmıştır. Şubat ayı karar metninde, dış finansman koşullarının, rezervlerin seviyesinin, cari dengedeki iyileşmenin ve Türk lirası varlıklara talebin, döviz kuru istikrarına ve para politikasının etkinliğine katkıda bulunmaya devam ettiği belirtilmiştir.

Yerel seçimlerin hemen öncesinde TCMB, Mart ayında gerçekleştirilen PPK toplantısında, beklentilerin aksine politika faiz oranını 5 puan artırarak %50'ye çıkarmıştır. Şubat ayında aylık enflasyonun ana eğiliminin, hizmet enflasyonu öncülüğünde, öngörülen yüksek gerçekleştiğini belirten TCMB, enflasyon görünümündeki bozulmayı dikkate alarak politika faizinin artırılmasına karar verdiğini belirtmiştir. Aylık enflasyonun ana eğiliminde belirgin ve kalıcı bir düşüş sağlanana ve enflasyon beklentileri öngörülen tahmin aralığına yakınsayana kadar sıkı para politikası duruşunun sürdürüleceği, enflasyonda belirgin ve kalıcı bir bozulma öngörülmesi durumunda ise para politikası duruşunun sıkılaştırılacağı ifade edilmiştir.

Makro ihtiyati politikaların piyasa mekanizmasının işlevselliğini ve makro finansal istikrarı koruyacak nitelikte uygulanmaya devam edildiği belirtilerek, kredi büyümesi ve mevduat faizinde öngörülenin dışında gelişmeler olması durumunda parasal aktarım mekanizmasının desteklenmeye devam edileceği vurgulanmıştır. Likidite gelişmelerinin yakından takip edilerek, gerektiğinde sterilizasyon araçlarının etkin şekilde kullanılmasının sürdürüleceği bir kez daha ifade edilmiş, politika kararlarının parasal sıkılaştırmanın gecikmeli etkilerini de dikkate alarak, enflasyonun ana eğilimini geriletecek ve enflasyonu orta vadede %5 hedefine ulaştıracak parasal ve finansal koşulları sağlayacak şekilde belirleneceği tekrarlanmıştır.

Öte yandan Goldman Sachs, TCMB'nin gerçekleştirdiği 500 baz puan büyüklüğündeki faiz artırımının enflasyon ve para biriminde değer kaybı beklentilerine yönelik tek seferlik bir adım olduğunu, bir faiz artırımını döngüsünün başlangıcı olmadığını açıklamıştır. Goldman Sachs, kararın fiyatlarda istikrarı sağlama ve ortodoks para politikasına geçiş konularında TCMB'nin güvenilirliğini artıracaklarını da belirtmiştir. Değerlendirmede "Yıllık enflasyonun yılın ikinci yarısında keskin bir düşüşe geçerek yıl sonunda %33'e gerilemesini ve TCMB'nin üçüncü çeyrekte para politikasını gevşetmeye başlayarak 2024 sonunda %32,5'e ulaşmasını beklemeyi sürdürüyoruz." denilmiştir.

Dış Ticaret: Açıkta düşüş devam ediyor

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) ve Ticaret Bakanlığı işbirliğiyle açıklanan geçici dış ticaret verilerine göre, ihracat 2024 yılı Şubat ayında, bir önceki yılın aynı ayına göre %13,6 artarak 21,8 milyar ABD Doları; ithalat ise %9,2 azalarak 27,8 milyar ABD Doları olarak gerçekleşmiştir. 2024 yılının Ocak-Şubat döneminde ise ihracat bir önceki yılın aynı dönemine göre %8,5 artarak 41,8 milyar ABD Doları; ithalat %16,0 azalarak 54,3 milyar ABD Doları olmuştur.

Şubat ayında dış ticaret açığı 2023 yılının aynı ayına göre %44,2 azalarak 12,1 milyar ABD Doları'ndan, 6,8 milyar ABD Doları'na gerilemiştir. İhracatın ithalatı karşılama oranı 2023 yılının Şubat ayında %60,5 iken, 2024 Şubat ayında %75,7'ye yükselmiştir. Ocak-Şubat döneminde ise dış ticaret açığı %51,0 azalarak 26,4 milyar ABD Doları'ndan, 13 milyar ABD Doları'na gerilemiştir. İhracatın ithalatı karşılama oranı 2023 yılının Ocak-Şubat döneminde %58,9 iken, 2024 yılının aynı döneminde %76,0'a yükselmiştir.

Ocak-Şubat döneminde yüksek teknoloji ürünlerinin imalat sanayi ürünleri ithalatı içindeki payı %12,1 iken ara mallarının ithalattaki payı %70,9 olmuştur. Bu gelişme sonuçları itibarıyla önemli bulunmuştur.

Ödemeler Dengesi: Cari açık daralıyor

TCMB verilerine göre Ocak ayında cari işlemler hesabı parasal olmayan altın ve net enerji ithalatındaki düşüşün etkisiyle yıllık bazda %75,5 daralarak 2,6 milyar ABD Doları ile piyasa beklentilerinin bir miktar altında açık vermiştir. Net altın ithalatı 936 milyon ABD Doları ile 2022 yılı Nisan ayından bu yana en düşük seviyesinde gerçekleşmiş; altın ve enerji hariç cari fazla yıllık bazda %77,6 artarak 3,6 milyar ABD Doları fazla vermiştir. Ödemeler dengesi tanımlı dış ticaret açığı 4,5 milyar ABD Doları; hizmetler dengesi kaynaklı net girişler 2,8 milyar ABD Doları seviyesinde gerçekleşmiştir. Bu kalem altında seyahat kaleminden kaynaklanan net gelirler 2,2 milyar ABD Doları olmuştur. Birincil gelir dengesi ve ikincil gelir dengesi kalemleri sırasıyla 856 milyon ABD Doları ve 44 milyon ABD Doları net çıkış kaydetmiştir.

Finans hesabı tarafına bakıldığında, doğrudan yatırımlardan kaynaklanan net girişler 661 milyon ABD Doları olarak kaydedilmiştir. Portföy yatırımlarında da 1,1 milyar ABD Doları tutarında net giriş görülmüştür. Alt kalemler itibarıyla incelendiğinde, yurt dışı yerleşiklerin hisse senedi piyasasında 186 milyon ABD Doları ve devlet iç borçlanma senetleri piyasasında da 264 milyon ABD Doları net alış yaptığı izlenmiştir.

Yurt dışındaki tahvil ihraçlarıyla ilgili olarak; bankalar 1,4 milyar ABD Doları net borçlanma, diğer sektörler ise 25 milyon ABD Doları net geri ödeme gerçekleştirmiştir. Diğer yatırımlar altında, yurt içi bankaların yurt dışı muhabirlerindeki efektif ve mevduat varlıkları 4,1 milyar ABD Doları net artış kaydetmiştir.

Yurt dışı bankaların yurt içindeki mevduatları toplam 1,7 milyar ABD Doları net artış kaydetmiştir. Yurt dışından sağlanan kredilerle ilgili olarak, bankalar ve Genel Hükümet sırasıyla 912 milyon ABD Doları ve 17 milyon ABD Doları net kullanım, diğer sektörler ise 890 milyon ABD Doları net geri ödeme gerçekleştirmiştir. Resmi rezervlerde Ocak ayında 6,2 milyar ABD Doları net düşüş olmuştur. Böylece, rezerv varlıklar 2023 yılı Mayıs ayından bu yana ilk kez cari açığın finansmanına katkı sağlamıştır. Son 5 ayda sermaye çıkışının kaydedildiği net hata ve noksan kaleminde Ocak'ta da 1,9 milyar ABD Doları tutarında sermaye çıkışı yaşanmıştır.

Bütçe Dengesi: Bütçe açığı büyüyor

Hazine ve Maliye Bakanlığı verilerine göre, Ocak ayında merkezi yönetim bütçe gelirleri yıllık bazda %113,5 yükselerek 617,2 milyar TL olmuş; bütçe harcamaları ise %139 artışla 768 milyar TL düzeyinde

kaydedilmiştir. Böylece yılın ilk ayında merkezi yönetim bütçe açığı yıllık bazda yaklaşık 5 katına çıkarak 150,7 milyar TL seviyesinde gerçekleşmiştir. Bu dönemde faiz dışı bütçe açığı da 29,6 milyar TL olmuştur. Ocak'ta vergi gelirleri yıllık bazda %104,6 artışla 517,2 milyar TL olurken, ÖTV ve dâhilde alınan KDV gelirleri yıllık bazda sırasıyla %118,2 ve %164,6 ile TÜFE enflasyonunun üzerinde artışlarla 97,7 milyar TL ve 108,4 milyar TL seviyelerine ulaşmıştır. ÖTV gelirlerindeki artışta petrol ve doğalgaz ürünlerinden sağlanan gelirlerin yıllık bazda %292,3'e yükselmesi etkili olurken; faizler, paylar ve cezalar kalemi geçen yılın aynı ayına göre yaklaşık 3 katına çıkarak 59,5 milyar TL seviyesinde gerçekleşmiştir.

Şubat ayında merkezi yönetim bütçe gelirleri deprem felaketinin yaşandığı 2023 yılı Şubat ayına kıyasla %145 artarak 536,1 milyar TL; bütçe harcamaları da %77,2 yükselerek 689,9 milyar TL olmuştur. Böylece merkezi yönetim bütçe açığı Şubat'ta yıllık bazda %9,8 azalarak 153,8 milyar TL düzeyinde gerçekleşmiştir. Aynı dönemde faiz dışı bütçe açığı da %27,4 daralarak 99 milyar TL olmuştur. Öte yandan, 2024 yılının ilk iki ayında bütçe açığı 304,5 milyar TL düzeyine ulaşmıştır. Şubat'ta düşük bazın da etkisiyle geçen yılın aynı ayına kıyasla %126,2 artış kaydeden vergi gelirleri 406,3 milyar TL olmuştur. Bu dönemde dâhilde alınan KDV yaklaşık 3 katına çıkarken, kurumlar vergisinden elde edilen gelirler %182,3 ile hızlı artış göstermiştir. ÖTV gelirleri de %108 artarak 88,8 milyar TL düzeyine ulaşmıştır.

Şubat ayında Hazine portföyü ve iştirak gelirleri bazda yaklaşık 17 katına çıkmıştır. Bu dönemde Hazine'nin faizler, paylar ve cezalardan elde ettiği gelir de %204,6 artışla 55,5 milyar TL olmuştur. Böylece, vergi dışı gelirler hızlı bir yükselişle Şubat'ta yıllık bazda %231,1 olmuştur.

Mart ayında ise merkezi yönetim bütçe giderleri 692,8 milyar TL, bütçe gelirleri 483,8 milyar TL ve bütçe açığı 209 milyar TL olarak gerçekleşmiştir. Ayrıca, faiz dışı bütçe giderleri 618,3 milyar TL ve faiz dışı açık 134,4 milyar TL olmuştur.

Mart ayı bütçe giderleri geçen yılın aynı ayına göre %107,4 oranında artarken, giderlerin bütçe ödeneklerine göre gerçekleşme oranı % 6,2 olmuştur. Faiz hariç giderlerin bütçe ödeneklerine göre gerçekleşme oranı ise 2023 yılında %5,8 iken 2024 yılında %6,3 olarak gerçekleşmiştir.

Vergi gelirleri 420,5 milyar TL, genel bütçe vergi dışı gelirleri ise 50,6 milyar TL olmuştur. Mart ayı vergi gelirleri tahsilatı geçen yılın aynı ayına göre %111,7 oranında artarak 420,5 milyar TL seviyesine yükselmiştir.

Öte yandan 2024 yılı Ocak-Mart döneminde merkezi yönetim bütçe giderleri 2 trilyon 150,7 milyar TL, bütçe gelirleri 1 trilyon 637,2 milyar TL, bütçe açığı ise 513,5 milyar TL olarak gerçekleşmiştir. Faiz dışı bütçe giderleri 1 trilyon 900,2 milyar TL ve faiz dışı açık 263 milyar TL olmuştur.

İstihdam: İşsizlik son on yılın en düşük seviyesinde

TÜİK verilerine göre; 15 ve daha yukarı yaştaki kişilerde işsiz sayısı 2023 yılında bir önceki yıla göre 318 bin kişi azalarak 3 milyon 264 bin kişi olmuştur. İşsizlik oranı ise, 1 puan azalarak %9,4 ile son on yılın en düşük seviyesinde gerçekleşmiştir. İşsizlik oranı erkeklerde %7,7 iken kadınlarda %12,6 olarak tahmin edilmiştir.

Ancak istihdam verileri içerisinde yer alan potansiyel işgücü kategorisindeki (iş aramadığı halde çalışma isteği olan, iş arayan ancak kısa sürede işbaşı yapamayacak olanlar) kişilerin de hesaba katılması durumunda işsizlik oranı %17,3'e yükseldiği görülmüştür.

İstihdam edilenlerin sayısı 2023 yılında bir önceki yıla göre 880 bin kişi artarak 31 milyon 632 bin kişi, istihdam oranı ise 0,8 puan artarak %48,3 olmuştur. Bu oran erkeklerde %65,7 iken kadınlarda %31,3 olarak gerçekleşmiştir.

İşgücü 2023 yılında bir önceki yıla göre 562 bin kişi artarak 34 milyon 896 bin kişi, işgücüne katılma oranı ise 0,2 puan artarak %53,3 olarak gerçekleşmiştir. İşgücüne katılma oranı erkeklerde %71,2, kadınlarda ise %35,8 olmuştur.

İstihdam edilenlerin %14,8'i tarım, %21,2'si sanayi, %6,3'ü inşaat, %57,6'sı ise hizmet sektöründe yer almıştır. 2022 yılı ile karşılaştırıldığında hizmet sektörünün istihdam edilenler içindeki payının 1,1 puan, inşaat sektörünün payının 0,3 puan arttığı, buna karşılık tarım sektörünün payının 1,0 puan, sanayi sektörünün payının ise 0,5 puan azaldığı gözlenmiştir.

2023 yılında 4 milyon 695 bin kişi tarım sektöründe, 6 milyon 711 bin kişi sanayi sektöründe, 1 milyon 997 bin kişi inşaat sektöründe, 18 milyon 230 bin kişi hizmet sektöründe istihdam edilmiştir. 2022 yılına kıyasla istihdam edilenlerin sayısı tarım sektöründe 171 bin kişi azalırken, sanayi sektöründe 48 bin, inşaat sektöründe 151 bin, hizmet sektöründe 852 bin kişi artmıştır.

2023 yılında işsizlik oranı en yüksek bölge %17,2 ile TRB2 (Van, Muş, Bitlis, Hakkari) iken, işsizlik oranı en düşük bölge %4,9 ile TR82 (Kastamonu, Çankırı, Sinop) olmuştur. 2023 yılında en yüksek istihdam oranı %54,5 ile TR21 (Tekirdağ, Edirne, Kırklareli) bölgesinde gerçekleşirken; en düşük istihdam oranı ise %37,5 ile TRC3 (Mardin, Batman, Şırnak, Siirt) bölgesinde olmuştur.

Güven Endeksleri: Ekonomik Güven Endeksi eşikte bekliyor

Türkiye İstatistik Kurumu ve Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası iş birliği ile yürütülen tüketici eğilim anketi sonuçlarından hesaplanan tüketici güven endeksi, Ocak ayında 80,4 iken Şubat ayında %1,3 oranında azalarak 79,3, Mart ayında ise %0,02 oranında artarak 79,4 olmuştur.

Ekonomik güven endeksi Ocak ayında 99,4 iken, Şubat ayında %0,4 oranında azalarak 99,0 olmuş; Mart ayında ise %1,0 oranında artarak 100,0 değerini almıştır.

Mevsim etkilerinden arındırılmış güven endeksi Mart ayında bir önceki aya göre; hizmet sektöründe %1,5 oranında artarak 120,4, perakende ticaret sektöründe %1,0 oranında azalarak 113,3 ve inşaat sektöründe %3,6 oranında azalarak 88,6 değerini almıştır.

Kredi Notu ve Risk Primi: Görünüm pozitif

Türkiye'nin kredi ödeyebilme durumunu gösteren ve risk primi olarak adlandırılan beş yıllık kredi temerrüt takası (CDS) Mart ayında Merkez Bankası'nın faizi 500 baz puan artırmasının ardından, 3,5 aylık zirvesi olan 341 puandan düşüşe geçmiş ve 328 puana kadar gerilemiştir. 31 Mart Yerel Seçimleri'nin olduğu hafta sonu itibarıyla sabah saatlerinde 320 puanla açılış yaptıktan sonra 9 puan gerileyerek 311 puana düşmüştür.

Türkiye'nin risk primi geçen sene yaşanan seçim sürecinin ardından düşüş ivmesi yaşamıştır. Seçim öncesinde 700 baz puanı test eden risk primi Aralık ayında 300 baz puanın altına kadar gerilemiştir.

Türkiye'de son dönemde yabancı yatırımcıların portföy çıkışı yaptıkları görülürken, Fitch'ten bir not artışı kararı gelmiştir. Fitch Ratings, Türkiye'nin kredi notunu "B"den "B+"ya yükseltirken, not görünümünü "durağan"dan "pozitif"e çıkarmıştır. Notun yükselmesinin Haziran 2023'ten beri uygulanan ve para politikasında önden yüklemeli sıkılaştırma da dahil politikaların etkinliğini, makroekonomik ve dış kırılganlıklardaki azalmayı yansıttığı belirtilmiştir. Açıklamada, pozitif görünümün Fitch'in Türkiye'nin genel makroekonomik politika duruşunun enflasyondaki belirgin düşüşle tutarlı olması ve daha düşük cari açık ile daha güçlü likidite tamponları açısından dış kırılganlıkların azalmaya devam etmesi yönündeki beklentisini yansıttığı aktarılmıştır.

İNŞAAT SEKTÖRÜ

Deprem, Seçim ve Kentsel Dönüşüm

İnşaat sektörü 2023 yılını yurt içinde deprem bölgesinin yaralarını sarmak ve bölgenin yeniden inşası faaliyetleri ile tamamlamış; 2024 yılının ilk çeyreğinde ise yerel seçimlerin de etkisiyle kentsel dönüşüm çalışmalarına hız verilmiştir. İstanbul için Şubat ayı sonunda başlatılan "Kentsel Dönüşümde Yarıyı Bizden" kampanyası ile hak sahiplerine her bir konut için 700 bin liraya kadar hibe, 700 bin liraya kadar kredi; bir işyeri için 350 bin liraya kadar hibe, 350 bin liraya kadar kredi alma imkanı tanınmıştır.

Öte yandan tasarruf tedbirleri kapsamında yurt içinde zorunlu haller dışında yeni projelere yer verilmeyecek olması, halihazırda yürürlükte olan Fiyat Farkı Kararnamesi'nin yetersiz kalması, jeopolitik gerilimlere bağlı olarak artan inşaat maliyetleri ve gittikçe derinleşen ara eleman sıkıntısı, 2024 yılında da sektörün önündeki en büyük engellerden olmaya devam etmiştir. Sektör, girdiği darboğazı yurt dışı müteahhitlik hizmetlerine ağırlık vererek aşmayı hedeflemektedir.

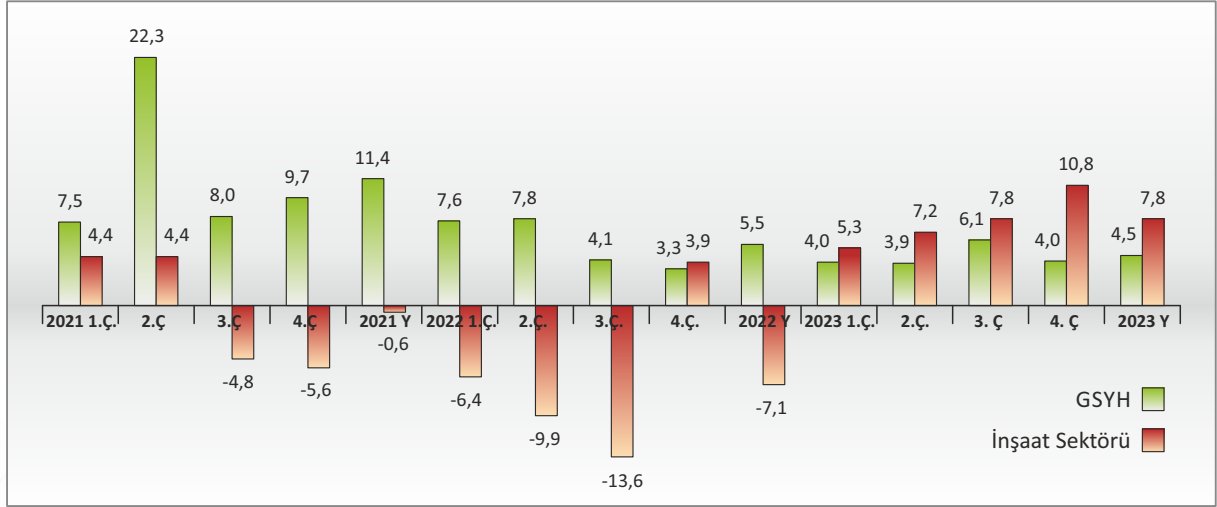
Deprem bölgesinin yeniden inşasının etkisiyle inşaat sektörü, 2023 yılının dördüncü çeyreğinde %10,8 oranında büyümüş; 2023 yılının ilk çeyreğindeki büyüme oranı %4,5'ten %5,3'e, ikinci çeyrek büyüme oranı %6,2'den %7,2'ye, üçüncü çeyrek büyüme oranı ise %8,1'den %7,8'e revize edilmiştir. Böylece inşaat sektörü 2023 yılında %7,8 oranında genel ekonominin üstünde bir oranda büyüme kaydetmiştir. İnşaat sektöründe beş yıllık bir aradan sonra ilk defa büyüme gerçekleşmiş olsa da bu oran, sektörün yaşadığı daralmanın ancak %35'ini telafi edebilmiştir. Gayrimenkul sektörü ise 2023 yılında %2,7 ile oldukça yavaş bir büyüme sergilemiştir.

Öte yandan yapı sektöründe karbon emisyonunu azaltma konusunda ülkemizde önemli adımlar atılmıştır. Çimento, yapı sektöründe yüksek emisyon ile üretilen ve uygulanan bir yapı malzemesidir. Betonun içindeki değeri ile betonun da emisyonlarını yukarıya çekmektedir. Ülkemizde binalar ve altyapılar büyük oranda çimentodan yapılmış betonarme taşıyıcı sistemi ile üretilmektedir. Yüksek bir karbon emisyonu kaynağı olan çimento ve beton bu hali ile Türkiye'nin ulusal emisyon azaltım önlemlerine engel olabilmektedir.

Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı tarafından 16 Mart tarihinde yayımlanan "Kamu İhale Sözleşmelerinde Düşük Karbon Emisyonuna Sahip Yeşil Çimento Kullanımının Yaygınlaştırılmasına İlişkin Tebliğ" ile kamu ihalelerinde yeşil çimento kullanımı zorunlu hale gelmiştir. Çevresel sürdürülebilirlik ve teknik verimliliğiyle ön plana çıkan yeşil çimentonun kullanımını teşvik etmek amacıyla; kullanılacak çimentoda klinker/çimento oranı en fazla 0,80 olarak satın alınacak ve bu oran 2030'da 0,75'e inecektir. İnşaat sektöründe sürdürülebilirlik bağlamında bir ilk olarak görülen bu önemli gelişme sayesinde ülkemizdeki binaların gömülü karbon emisyonlarının önemli oranda düşmesi beklenmektedir.

Bakanlık tarafından özellikle binaların operasyonel emisyonlarını düşürmeye yönelik çeşitli tedbirler alınmış; ancak yapı sektöründe, yapı malzemelerinin bünyelerindeki karbon emisyonlarına bugüne kadar herhangi bir uygulama yapılmamıştır. Tebliğ, bu anlamı ile yapı sektöründeki tüm yapı malzemelerinin emisyonlarının ilerideki dönemde düşürülmesi için ele alınacağını işaret etmiştir. Yeşil çimentolar, tebliğ kapsamında, CEM I-Portland çimentosu haricinde TS EN 197-1 standardında yer alan ve/veya içeriğinde %95'ten daha az klinker ve %5'ten daha fazla mineral katkı içeren ve içeriğine eklenen (kalker, silis dumani, uçucu kül, puzolan ve benzeri) mineral katkılara göre kendi içerisinde farklı gruplara ayrılan çimentoları, ifade etmektedir. Yapısında bulunan geri dönüşümlü veya düşük emisyonlu içerik sayesinde çimentonun birim m³ başına emisyonları düşmektedir. Bünyesindeki düşük emisyon nedeni ile bu çimentolara yeşil çimento adı verilmektedir.

GSYH ve İnşaat Sektöründe Büyümenin Seyri (% puan)

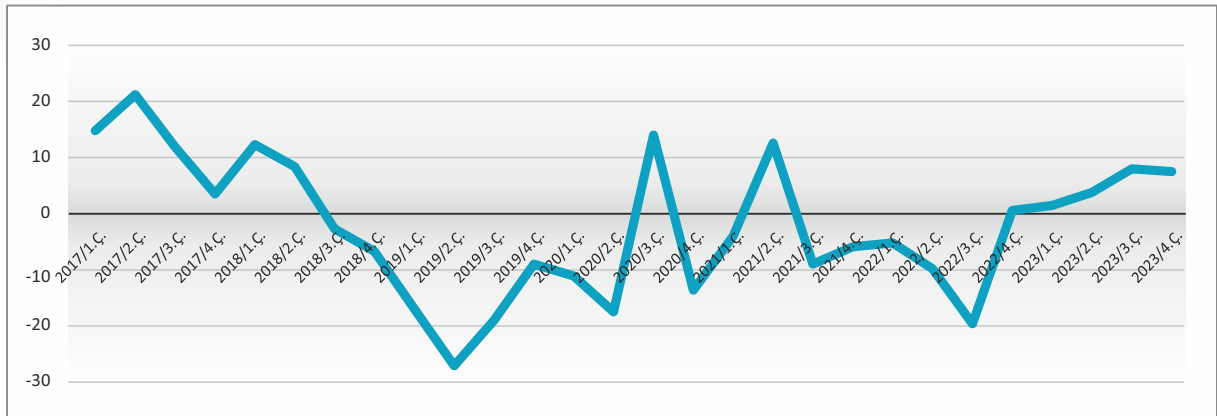
Kaynak: TÜİK

Sanayi, inşaat, ticaret ve hizmet sektörleri toplamında ciro endeksi, 2024 yılı Ocak ayında yıllık %63,5 oranında artmıştır. Toplam cironun alt detaylarına bakıldığında; Ocak ayında yıllık sanayi sektörü ciro endeksi %58,3, inşaat ciro endeksi %99,4, ticaret ciro endeksi %60,7 ve hizmet ciro endeksi %77,9 oranında yükselmiştir.

Sanayi, inşaat, ticaret ve hizmet sektörleri toplamında ciro endeksi, 2024 yılı Ocak ayında %5,1 oranında artış göstermiştir. Toplam cironun alt detaylarına bakıldığında ise; 2024 yılı Ocak ayında aylık sanayi sektörü ciro endeksinin %4,6, inşaat ciro endeksinin %9,5, ticaret ciro endeksinin %4,7 ve hizmet ciro endeksinin %6,2 oranında yükseldiği görülmektedir.

Öte yandan 2023 yılında zincirlenmiş hacim endeksine göre gayrisafi sabit sermaye oluşumu içerisinde sektörel yatırımların payı yıl genelinde artış göstermiş, yılın son çeyreğinde ise %7,5 olmuştur. İnşaat sektörünün istihdamdaki payı ise 2023 yılında %6,3 olarak gerçekleşmiştir.

Yatırımlarda Yıllık Değişim (%)

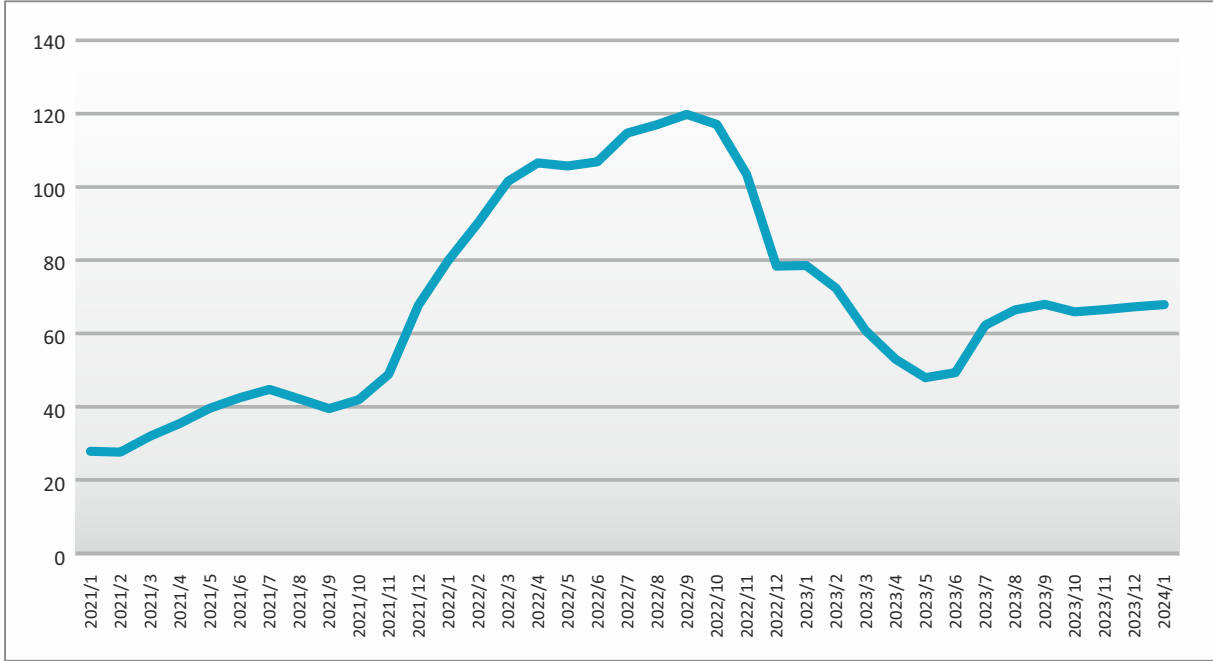

Kaynak: TÜİK

İnşaat maliyet endeksi, 2024 yılı Ocak ayında bir önceki aya göre %15,70, bir önceki yılın aynı ayına göre %67,87 oranında artmıştır. Bir önceki aya göre malzeme endeksi %5,13, işçilik endeksi ise %41,95 artış gösterirken; bir önceki yılın aynı ayına göre malzeme endeksi %53,29, işçilik endeksi ise %103,46 oranında yükselmiştir.

İnşaat Maliyet Endeksinde Yıllık Değişim (%)

Kaynak: TÜİK

Bina inşaatı maliyet endeksi, aylık bazda %15,92, yıllık bazda ise %66,90 oranında artmıştır. Malzeme endeksi aylık %4,82, işçilik endeksi aylık %42,35 oranında yükselirken; malzeme endeksinde yıllık %51,58, işçilik endeksinde ise yıllık %102,88 oranında artış kaydedilmiştir.

Bina dışı yapılar için inşaat maliyet endeksi, aylık bazda %14,99, yıllık bazda ise %71,09 oranında artmıştır. Malzeme endeksi aylık %6,06, işçilik endeksi aylık %40,50 oranında artarken; malzeme endeksi yıllık %58,72, işçilik endeksi ise yıllık %105,65 oranında yükselmiştir.

TÜİK verilerine göre İnşaat Güven Endeksi de, diğer ana sektörlerin aksine 2024 yılının ilk çeyreğinde de bir önceki yılda olduğu gibi eşik değer olan 100'ün altında seyretmiş; Ocak ayında 90,9, Şubat ayında 91,8, Mart ayında ise 88,6 değerini almıştır.

Türkiye İnşaat Malzemesi Sanayicileri Derneği (Türkiye İMSAD) tarafından yayımlanan İnşaat Malzemesi Sanayi Bileşik Endeksi, Şubat ayında bir önceki aya göre 0,09 puan artış kaydederek 71,21 puan seviyesine yükselmiştir. Raporla göre, küresel pazarlardaki durgunluğun devam etmesi ve mevsimsellik etkisi faaliyetleri etkilemeye devam etmiş; Faaliyet Endeksi, Şubat ayında bir önceki aya göre 1,7 puan artarak 145,6 puan olmuştur. Güven Endeksi ise bir önceki aya göre 0,26 puanlık düşüşle 32,62 puan seviyesine gerileyerek kırılma ve zayıf eğilim içinde kalmaya devam etmiştir. Beklenti Endeksi de yine bir önceki aya göre 0,27 puan azalarak 57,67 puan seviyesine inmiştir.

İnşaat malzemesi sanayi üretimi 2024 yılı Ocak ayında %3,3 artmıştır. İnşaat malzemesi ihracatı ise 2023 yılı Ocak ayına göre %5,1, inşaat malzemesi ithalatı ise %14,6 oranında azalmıştır.

Konut Segmenti: Fiyatlar artıyor, satışlar düşüyor

Türkiye genelinde konut satışları Şubat ayında bir önceki yılın aynı ayına göre %17,3 artarak 93 bin 902 olmuştur. Konut satışlarında ilk sırayı 16 bin 344 konut satışı ve %17,4 ile en yüksek paya sahip olan İstanbul almış, onu 8 bin 300 konut satışı ve %8,8 pay ile Ankara, 5 bin 168 konut satışı ve %5,5 pay ile

İzmir izlemiştir. Konut satış sayısının en az olduğu iller sırasıyla 18 konut ile Ardahan, 45 konut ile Tunceli ve 51 konut ile Bayburt olmuştur.

Konut satışları Ocak-Şubat döneminde bir önceki yılın aynı dönemine göre %2,0 azalarak 174 bin 210 olarak gerçekleşmiştir.

Konut Satışları (Adet)

	Şubat			Ocak-Şubat		
	2024	2023	Değişim (%)	2024	2023	Değişim (%)
Satış şekline göre toplam satış	93.902	80.031	17,3	174.210	177.739	-2,0
İpotekli satış	8.827	17.357	-49,1	14.742	33.560	-56,1
Diğer satış	85.075	62.674	35,7	159.468	144.179	10,6
Satış durumuna göre toplam satış	93.902	80.031	17,3	174.210	177.739	-2,0
İlk el satış	28.594	23.476	21,8	53.857	51.008	5,6
İkinci el satış	65.308	56.555	15,5	120.353	126.731	-5,0
Yabancılara satış	1.846	3.350	-44,9	3.907	7.511	-48,0

Kaynak: TÜİK

İpotekli konut satışları da Şubat ayında bir önceki yılın aynı ayına göre %49,1 azalarak 8 bin 827 olmuştur. Toplam konut satışları içinde ipotekli satışların payı %9,4 olarak gerçekleşmiştir. Ocak-Şubat döneminde gerçekleşen ipotekli konut satışları ise bir önceki yılın aynı dönemine göre %56,1 azalarak 14 bin 742 olmuştur. Şubat ayındaki ipotekli satışların 2 bin 60'ı, Ocak-Şubat dönemindeki ipotekli satışların ise 3 bin 464'ü ilk el satış olarak gerçekleşmiştir.

İlk el konut satış sayısı, Şubat ayında bir önceki yılın aynı ayına göre %21,8 artarak 28 bin 594, toplam konut satışları içinde ilk el konut satışının payı ise %30,5 olmuştur. İlk el konut satışları Ocak-Şubat döneminde ise bir önceki yılın aynı dönemine göre %5,6 artışla 53 bin 857 olarak gerçekleşmiştir.

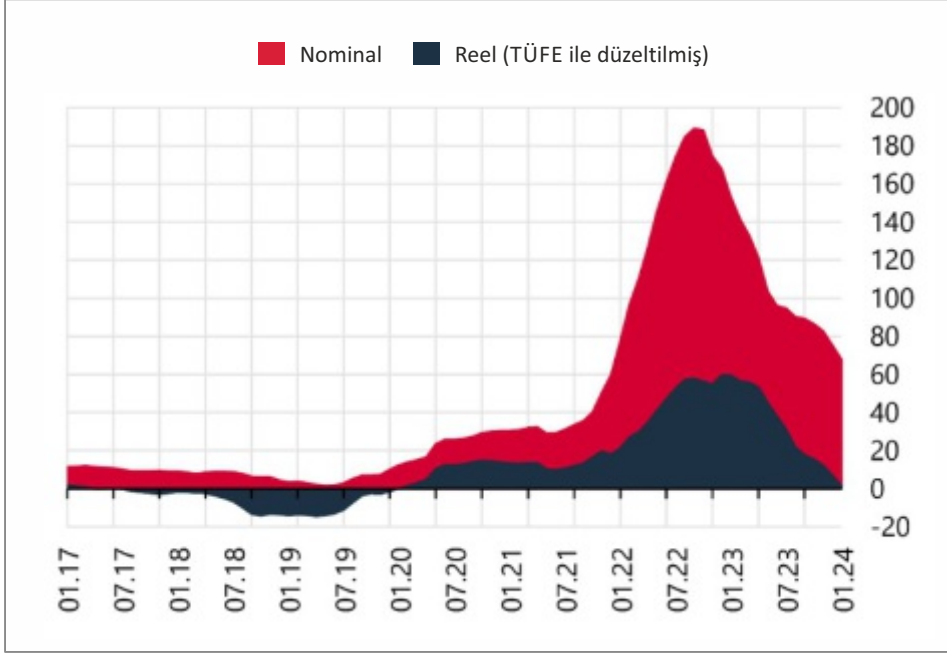
Türkiye genelinde ikinci el konut satışları Şubat ayında bir önceki yılın aynı ayına göre %15,5 artış göstererek 65 bin 308, toplam konut satışları içinde ikinci el konut satışının payı ise %69,5 olmuştur. İkinci el konut satışları Ocak-Şubat döneminde ise bir önceki yılın aynı dönemine göre %5,0 azalarak 120 bin 353 olarak gerçekleşmiştir.

Yabancılara yapılan konut satışları Ocak-Şubat döneminde ise bir önceki yılın aynı dönemine göre %48,0 azalarak 3 bin 907 olmuştur. Ülke uyruklarına göre en çok konut satışı 395 konut ile Rusya Federasyonu vatandaşlarına yapılırken Rus vatandaşlarını sırasıyla 200 konut ile İran, 112 konut ile Irak ve 105 konut ile Ukrayna vatandaşları izlemiştir.

Türkiye'deki konutların kalite etkisinden arındırılmış fiyat değişimlerini izlemek amacıyla hesaplanan Konut Fiyat Endeksi (KFE), 2024 yılı Ocak ayında bir önceki aya göre %2,3 oranında artarak 1190,0 seviyesinde gerçekleşmiştir. Bir önceki yılın aynı ayına göre %68,0 oranında artan KFE, aynı dönemde reel olarak %1,4 oranında artış göstermiştir.

Konut Fiyat Endeksi (Yıllık % Değişim)

Kaynak: TCMB

İstanbul, Ankara ve İzmir'in konut fiyat endekslerindeki gelişmeler değerlendirildiğinde, 2024 yılı Ocak ayında bir önceki aya göre, sırasıyla %1,3, %2,4 ve %2,8 oranlarında artış gözlenmiştir. Endeks değerleri bir önceki yılın aynı ayına göre, İstanbul, Ankara ve İzmir'de sırasıyla %54,5, %85,6 ve %70,4 oranlarında artış göstermiştir.

Bir önceki yılın aynı çeyreğine göre, 2023 yılının son çeyreğinde belediyeler tarafından yapı ruhsatı verilen bina sayısı %7,9, daire sayısı %16,0 ve yüz ölçümü %8,8 artmıştır.

Belediyeler tarafından 2023 yılı son çeyreğinde yapı ruhsatı verilen yapıların toplam yüzölçümü 60,3 milyon m² iken; bunun 33,7 milyon m²'si konut, 12,8 milyon m²'si konut dışı ve 13,8 milyon m²'si ise ortak kullanım alanı olarak gerçekleşmiştir.

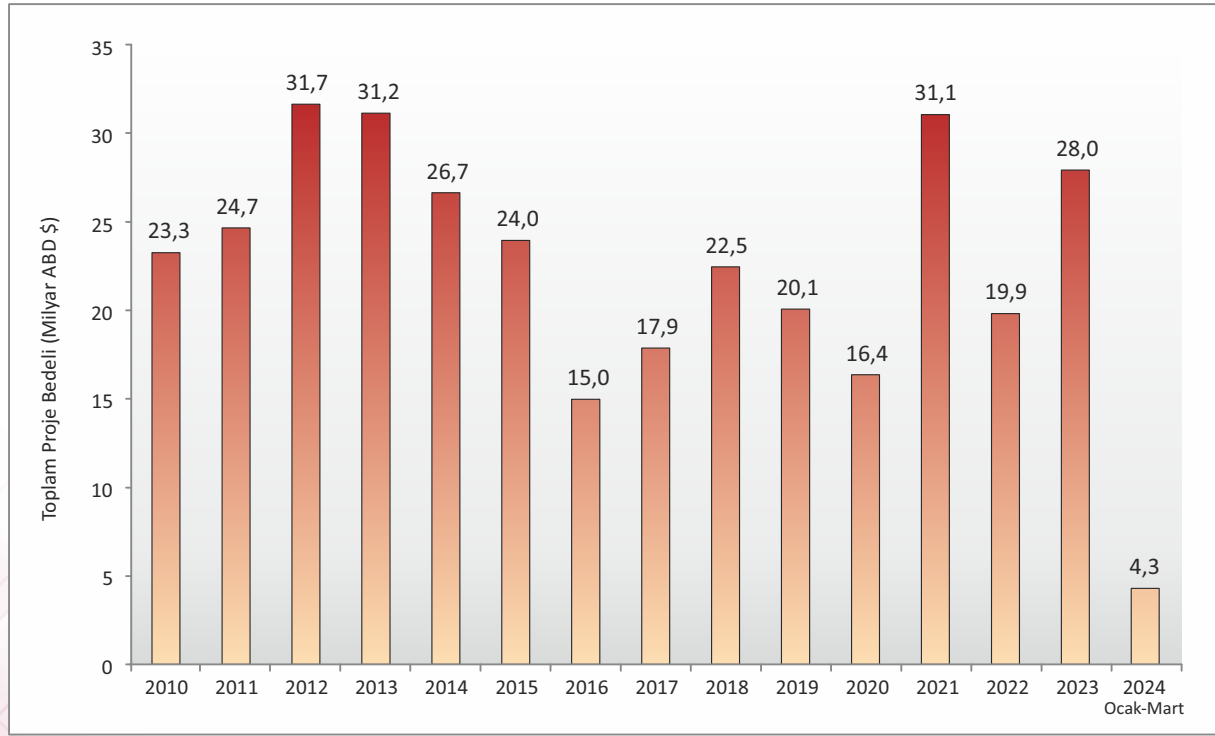
Bir önceki yılın aynı çeyreğine göre, 2023 yılı son çeyreğinde belediyeler tarafından yapı kullanma izin belgesi verilen bina sayısı %7,0, daire sayısı %8,9 ve yüzölçümü %10,5 azalmıştır. Belediyeler tarafından 2023 yılı son çeyreğinde yapı kullanma izin belgesi verilen yapıların toplam yüzölçümü 37,2 milyon m² iken; bunun 21,0 milyon m²'si konut, 8,5 milyon m²'si konut dışı ve 7,7 milyon m²'si ise ortak kullanım alanı olarak gerçekleşmiştir.

Belediyeler tarafından 2023 yılı son çeyreğinde yapı kullanma izin belgesi verilen yapıların kullanma amacına göre en yüksek yüz ölçüm payına 26,8 milyon m² ile iki ve daha fazla daireli ikamet amaçlı binalar sahip iken; bunu 2,2 milyon m² ile tek daireli binalar izlemiştir.

Yurt Dışı Müteahhitlik Hizmetleri: Hedef yurt dışında başarı

Ocak-Mart 2024 dönemi itibarıyla Türk inşaat sektörü tarafından yurt dışında 4,3 milyar ABD Doları tutarında 40 proje üstlenilmiştir. Böylece sektörün 1972 yılında Libya ile yurt dışı pazara açılmasından bu yana ulaştığı uluslararası proje portföyü büyüklüğü, 136 ülkede üstlenilen 12.164 projeye toplam 507,3 milyar ABD Doları olmuştur.

Yurt Dışı Müteahhitlik Hizmetlerinde Yıllık Proje Tutarı (Milyar ABD Doları)

Kaynak: T.C. Ticaret Bakanlığı

2024 yılının ilk çeyreğinde yurt dışında en çok iş üstlenilmiş ülke 892 milyon ABD Doları ile Kazakistan olurken, 807,4 milyon ABD Doları ile Gabon ikinci, 643 milyon ABD Doları ile de Polonya üçüncü sırada yer almıştır.

En Çok İş Üstlenilmiş Ülkeler ve Toplam Proje Bedelleri (ABD Doları)

2022		2023		2024/Ocak-Mart	
Rusya Fed.	2.377.778.660	Rusya Fed.	4.613.760.313	Kazakistan	892.000.000
Azerbaycan	2.143.631.576	Romanya	3.622.920.714	Gabon	807.376.233
Irak	1.637.962.422	Türkmenistan	3.383.003.915	Polonya	643.006.827
Romanya	1.602.462.190	S. Arabistan	2.927.467.701	Umman	358.000.000
Özbekistan	1.554.484.569	Libya	1.488.380.632	Kenya	348.750.000
Tanzanya	1.083.754.392	Irak	1.297.811.916	Irak	274.830.849
Polonya	958.840.613	İspanya	1.039.452.397	Romanya	270.000.000
Katar	879.591.553	Azerbaycan	938.921.069	Özbekistan	216.581.211
Macaristan	650.411.019	Vietnam	789.326.529	Dem. Kongo	207.704.183
Libya	640.439.352	Kuveyt	754.000.000	Çek Cum.	80.000.000
Diğerleri	6.329.503.059	Diğerleri	7.125.230.618	Diğerleri	168.597.102
Toplam	19.858.859.405	Toplam	27.980.275.804	Toplam	4.266.846.405

Kaynak: T.C. Ticaret Bakanlığı

2024 yılının ilk çeyrek döneminde yurt dışı müteahhitlik hizmetleri kapsamında inşaat sektörünün ana gündemi yeni pazarlarda yeni projeler üstlenirken, mevcut pazarlardaki ilişkileri güçlendirip geliştirmek olmuştur. Potansiyeli ile öne çıkan ülkeler ise Rusya, Ukrayna, Suudi Arabistan başta olmak üzere Körfez ülkeleri ve Irak olmuştur.

Erdal Eren, 26 Ocak 2024 tarihinde bir kez daha Başkan seçildiği Türkiye Müteahhitler Birliği'nin 34. Olağan Genel Kurul Toplantısı'nda yaptığı konuşmada, sektörün yurt içinde yaşadığı kayıpların telafisinin yurt dışında üstlenilecek yeni projelerle mümkün olacağını vurgulamış, Ukrayna'nın yeniden inşası konusunda aktif rol almanın ve sektörün savaşa rağmen lider pazarı konumundaki Rusya ile olan ilişkilerinin korunup geliştirilmesinin önemine değinmiştir. Başkan Eren ayrıca, önümüzdeki dönemde Suudi Arabistan'ın "Vizyon 2030" ve Irak'ın "Kalkınma Yolu" projeleri kapsamındaki iş potansiyellerine de dikkat çekmiştir.

Diğer yandan, 29 Ocak'ta TMB'yi ziyaret eden Suudi Arabistan Krallığı Ankara Büyükelçisi Fahad Assaad A. Abualnasr ile görüşen Başkan Eren, ülkede önümüzdeki 15 yıl içinde "Vizyon 2023" ve "Giga Projects" programları çerçevesinde hayata geçirilmesi planlanan 1,4 trilyon ABD Doları tutarındaki inşaat projelerinde Türk müteahhitlerinin yer almak konusunda istekli ve Suudi Arabistan bakanlıkları ile işbirliği içinde olduklarını ifade etmiş ve 2024 yılı içinde Suudi Arabistan'a Ticaret Bakanı başkanlığında bir müteahhitlik heyeti ziyareti düzenleneceğini dile getirmiştir.

Bu tespitlerin ışığında, Ukrayna Yeniden İnşadan Sorumlu Başbakan Yardımcısı ve Topluluklar, Bölgeler ve Altyapı Geliştirme Bakanı Oleksandr Kubrakov'un Türkiye ziyareti kapsamında, Ticaret Bakanı Prof. Dr. Ömer Bolat ile Ulaştırma ve Altyapı Bakanı Abdulkadir Uraloğlu'nun da katılımı ile 31 Ocak 2024 tarihinde İstanbul'da TMB organizasyonunda "Ukrayna'nın Yeniden İnşası Forumu" düzenlenmiştir.

Forum'da Ticaret Bakanı Prof. Dr. Ömer Bolat ile Ukrayna Yeniden İnşadan Sorumlu Başbakan Yardımcısı ve Topluluklar, Bölgeler ve Altyapı Geliştirme Bakanı Oleksandr Kubrakov tarafından "Türkiye-Ukrayna Yeniden İnşaa Görev Gücü'ne İlişkin Uygulama Esasları" imzalanmıştır.

Türk müteahhitlik firmalarının yurt dışında faaliyet gösterirken karşılaştıkları en büyük sorun ise teminat mektubu olmaya devam etmektedir. Türk bankaları tarafından verilen teminat mektuplarının yurt dışında doğrudan kabul edilmemesinin daha çok sayıda yeni proje üstlenilmesini engellediği, yabancı bankalardan kontr-garanti alınmasının ilave maliyet oluşturması nedeniyle sektörün rekabet gücünü olumsuz etkilediği bilinmektedir.

UFUK TURU

Dr. Mahfi EĞİLMEZ, 22 Ocak 2024, www.mahfiegilmez.com

Ekonomist, Yazar

Özetle söylemek gerekirse enflasyonla doğru mücadele edebilmek için önce gerçek enflasyonu kabul etmek ve açıklamak sonra bunu düşürmeye yönelik para ve maliye politikasını yapısal reform paketiyle birlikte yaşama geçirmek gerekir. Bunlar yapılmadan faizi artırmakla ya da dolaylı vergileri yükseltmekle enflasyon düşürülemez.

Nevzat SAYGILIOĞLU, 21 Şubat 2024, NB Ekonomi Gazetesi

Ekonomist, Yazar

Şöyle bir konut fiyatlarına bakınca insan kaygılanıyor, şaşırıyor ve açıkçası hayıflanıyor. Bugün itibariyle biraz vasatın üstü bir konutun fiyatı en az 10 milyon liradan başlıyor. İstanbul, Ankara, İzmir, Antalya ve Bodrum başta olmak üzere, bazı yerleşim yerleri var ki oralarda konut fiyatları artık “dolar” üzerinden konuşuluyor. Hatta Bodrum'da da “Bodrum Lirası” deniyor ki, geçen yıl 1 Bodrum Lirası 20 lira civarında ifade ediliyordu. Yani 1 dolara yakın bedel idi, herhalde şimdilerde 30 lira bandına oturmuştur. Her neyse... Dolayısıyla İstanbul'da oturulabilecek bir semtte veya denize yakın ya da manzaralı yerde konut fiyatları 3-5 milyon dolar üzerinden pazarlanıyor, yani 100 milyon Türk Lirası ve üzeri.

Prof. Dr. Emre ALKİN, 28 Şubat 2024, www.emrealkin.com

Ekonomist, Yazar

Bilim ve pratikle alınması gereken kararlara siyasi tercihler karışmış ise zaten iktisadi rasyonelden çıkmıştır. Yani, ekonomik kararlar hakim olan yaklaşımın sonucudur, sebebi değil. Bunu anladığımız zaman, ulusal paranın değerinin ekonomideki teknik yaklaşımlarla değişmediğini, işin temelinde sosyal ve siyasal yaşamdaki tecrübelerin neticesinde değiştiğini kavrayabiliriz.

Güven SAK, 4 Mart 2024, NB Ekonomi Gazetesi

Ekonomist, Yazar

Bir yol ayrımındayız. Nedir? Şimdi bu inşa ettiğimiz kapasiteyi hangi sektörlere, alanlara odaklayacağımıza, nerelerde ihtisaslaşacağımıza kara vermemiz gerekiyor. Tam bu ara gerekiyor, çünkü Çin'in hareket alanının daralacağı, Türkiye'nin hareket alanının genişleyebileceği tarihsel bir geçiş noktasındayız. Bu yeniden yapılanma döneminden sonuna dek faydalanmak için harekete geçmek zorundayız. Doğrusu ya, YOİKK'in yeni dönem gündemini ben işte bu duygu ve düşüncelerle son derece faydalı ve zamanlı buluyorum. Küresel değer zincirlerinin dekarbonizasyon gündemi ve jeoekonomik yarılma nedeniyle yeniden yapılanacağı bir dönemde iklim kanunundan hukuk sisteminin operasyonel problemlerinin çözümüne, elektronik ticarete rekabetin artırılmasından ikiz dönüşüm işgücü piyasası etkilerine temel konulara odaklanmış bir YOİKK yeni dönem eylem planı hazırlığı son derece kıymetli.

Servet YILDIRIM, 11 Mart 2024, NB Ekonomi Gazetesi

Ekonomist, Yazar

Özetle, aralık ayında da dediğim gibi “Rasyonel zemine dönüş Türkiye'nin derin makro-ekonomik problemlerine henüz çözüm getirmemiştir ancak, büyük ölçüde para politikası tarafında atılan adımlarla çözüm için zemin hazırlamaya başlamıştır.

Önemli olan bu zemin üzerinde doğru ve gecikmiş adımları atarak makro iyileşmeyi sağlamaktır. Bu dönüşte ısrar edildikçe son yıllarda heterodoks, kurala dayalı olmayan ve öngörülebilirlikten uzak politika uygulamaları ile yıpratılan ekonomide iyileşmeler daha belirginleşecek ve not artışını beraberinde getirecektir.

Prof. Dr. Burak ARZOVA, 22 Mart 2024, NB Ekonomi Gazetesi

Ekonomist, Yazar

Bir Merkez Bankası'nın ne yapması gerekiyorsa yaptığı bir sürecin yeniden geri gelmesi sevindirici. Enflasyonla mücadelede Merkez Bankası bence kendine düşen kısmı fazlası ile yapıyor. Ancak kontrol edemeyeceği alanlardan sorumlu olanların da aynı bilinç ve kararlılıkla hareket etmesi elzem. Buna Maliye politikasına ilişkin atılması gereken adımları da ekleyebiliriz. Tüm diğer kurumlar Merkez Bankası'nın epey gerisinde kalmış durumdadır.

Dr. Burcu AYDIN ÖZÜDOĞRU, 29 Mart 2024, NB Ekonomi Gazetesi

Ekonomist, Yazar

Merkez Bankası'ndan gelen faiz artışı gerek TL mevduatları cazip kılma gerekse yurt dışından portföy girişini destekleme adına çok önemli bir karar oldu. Ancak 22 Mart haftası itibarıyla \$284 milyar seviyesinde olan toplam yabancı para ve KKM mevduatların TL varlıklara dönmesi zaman alacaktır. Benzer şekilde yabancıların portföy akımlarının da zaman içinde artan düzeylere ulaşmasını beklemeliyiz. Turizm kaynaklı döviz girişinin düşük, yabancı para ödeme ihtiyacının yüksek olduğu bir dönemde kur ve rezerv üzerinde hızlı bir iyileşme beklemek gerçekçi olmayacaktır. Ayrıca TL varlıklara olan ilgi döviz kurunu rahatlatarak olacaksa da tarihi dip düzeylere düşen rezervleri (swap ve kamu mevduatları hariç) iyileştirme ihtiyacı, nominal döviz kurundaki değer kaybının izleyen aylarda da devam edeceğini bize söylüyor.

Ali AĞAOĞLU, 1 Nisan 2024, Mesele Ekonomi Youtube Kanalı Pusula Programı

Ekonomist

Türkiye'nin en büyük ekonomik sorunu ne? Buna cevap olarak rakamların namusu derim. Rakamların namusunun geri gelmesi lazım. Ekonomide ilk ve en önemli sorun bu. Eğer bu sorunu çözemezsek güvenilir bilgi ve veri olmadığı için hiçbir konu hakkında sağlıklı karar veremeyiz.

Naki BAKIR, 1 Nisan 2024, Dünya Gazetesi
Ekonomist, Gazeteci

Türkiye'nin, seçimden sonraki süreçte de direncini koruyacak enflasyonla mücadelesi sürerken, ekonomi yönetiminin önümüzdeki dönemde enflasyonu düşürmek için, halka yansımaları olacak daha sert adımlar atması bekleniyor. Yerel seçimin ardından çok daha sıkılaştırılması beklenen para ve maliye politikaları yanında, yaşanacak olası vergi artışı ve zamlar dolayısıyla, enflasyonla mücadelenin halka “acı ilaç” şeklinde yansıtacağı konuşuluyor.

Bu ise yıllardır yükselen fiyatlar yüzünden giderek alım gücü düşen yurttaşların daha fazla mağdur olacağı anlamına geliyor. Yıl boyunca aynı kalacak olan asgari ücretin yüksek enflasyon karşısında hızla eriyeceği beklenirken, memur ve emeklilerin temmuz ayı zamlarında nasıl bir yol izleneceği de merak ediliyor.

Osman ULAGAY, 3 Nisan 2024, NB Ekonomi Gazetesi
Ekonomist, Gazeteci

Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın kendinden menkul düşük faiz politikasında ısrar ederek enflasyonu azdirmasının ağır faturasını aslında herkes ödüyor ama kazandıkları parayla ayın sonunu zor getiren işçi, memur, emeklilerin en fazla ezilenler olduğu ortada.

Adalet ve Kalkınma Partisi'nin yerel seçimde uğradığı ağır yenilgi sonrasında iş dünyasından dünkü gazetelere yansıyan tepkilerde çok net olarak ortaya çıkan mesaj ise şuydu: Hemen herkes hükümetin birinci önceliğinin ekonomide tutarlı politikalar izlenmesi olması gerektiğini vurguluyordu.

Alaattin AKTAŞ, 4 Nisan 2024, NB Ekonomi Gazetesi
Ekonomist, Yazar

Tüketici fiyatları mart ayında yüzde 3.16 arttı, ilk çeyrekteki artış yüzde 15.06'yı bulurken, yıllık artış da yüzde 68.50 düzeyine oluştu. Aylık oranda beklentilerin çok ötesinde bir gerçekleşme yok. Yüzde 3.16, hem beklentilerle üç aşağı beş yukarı örtüşen, hem de Merkez Bankası'nın mevsimsellikten arındırılmış yüzde 3'lük beklentisiyle uyumlu bir oran. Yıllık artışın da zaten mayısa kadar yukarı yönlü olacağı çok önce ilan edildi ve dolayısıyla çıkılan yüzde 68.50'lik düzey de şaşırtmadı. Hatta yıllık oran nisan ve mayısta da artacak, mayısta zirve görülecek ve sonrasında iniş başlayacak.

Birlik Mahallesi, Doğukent Bulvarı, 447. Sokak 4, 06610, Çankaya-ANKARA • Tel: (312) 440 81 22 • Faks: (312) 440 02 53

@ tmb@tmb.org.tr

www.tmb.org.tr

/company/tmborgtr

/TMB_TCA

/TMB_TCA